Slovenski VESTNIK

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 3 šilinge
mesečna naročnina 12 šilingov
P. b. b.

LETNIK XXXI. CELOVEC, PETEK, 29. OKTOBER 1976 ŠTEV. 44 (1785)

STUDIJSKA KNJIŽNICA RAVNE NA KOROŠKEM

Obnovljen spomenik na Robežu

ki izpričuje zgodovinsko resnico o oboroženem protifašističnem boju na Koroškem

Več tisoč udeležencev na tovariškem srečanju koroških partizanov

Minulo nedeljo se je na povabilo Zveze koroških partizanov zbralo več tisoč ljudi na Robežu, na zgodovinskem kraju, kjer je bila 16. 8. 1942 na Koroškem prva bitka slovenskih partizanov z nemškimi nacističnimi enotami. V spomin na to bitko je ZKP s pomočjo ZZB NOV Slovenije pred tremi leti odkrila spomenik, ki pa so ga že po dveh tednih zločinsko razstrelili nahujskani nemški nacionalisti. Zdaj je bil spomenik obnovljen in odkrit v okviru 3. tovariškega srečanja.

Na prireditvi so se zbrali bivši partizanski borci iz Koroške, iz Slovenije in iz Italije. Med udeleženci so bili tudi številni visoki gostje, tako jugoslovanski veleposlanik na Dunaju inž. Gustav Vlahov in generalni konzul SFRJ v Celovcu Bojan Lubej, član izvršnega sveta SR Slovenije Marjan Lenarčič, predstavniki ZZB NOV Slovenije, vsedržavne zveze italijanskih partizanov iz Furlanije-Julijske krajine, prvega avstrijskega bataljona in zveze avstrijskih protifašističnih borcev in žrtev fašizma ter zastopniki osrednjih organizacij koroških Slovencev; s šopkom cvetja, ki so mu ga izročili vnuki koroškega partizana, je bil pozdravljen narodni heroj Franc Poglajen, nekdanji poveljnik Kranjčevega bataljona, ki je imel omenjeni spopad z nacisti na Robežu; posebno navdušeno pa je bil sprejet Partizanski pevski zbor iz Trsta, ki je prireditev obogatil z mednarodnim sporedom borbenih in partizanskih pesmi (o njegovem gostovanju na Koroškem obširneje poročamo na 3. strani — op. ured.).

Po pozdravnih besedah, ki jih je izrekel org. sekretar ZKP Peter Kuhar, je spregovoril predsednik ZKP Karel Prušnik-Gašper, ki je potem tudi odkril novi spomenik, ob katerem so zastopniki partizanskih združenj iz Koroške, Slovenije in Italije ter osrednjih organizacij koroških Slovencev položili vence. (Izvajanja Prušnika prinašamo na 2. strani današnje številke, kjer objavljamo tudi govor predsednika ZSO dr. Francija Zwittra.) Udeležencem pa so spregovorili tudi zastopniki drugih borčevskih organizacij.

Tako je podpredsednik republiškega odbora ZZB NOV Slovenije Franci Mrcina med drugim naglasil: „Ta spomenik naj bo pomnik naše skupne borbe proti nacizmu, katerega pristaši pa na žalost in zaprepaščenje vseh naprednih sil še vedno dvigujejo glave in želijo oživljanje starega. Postavljen pa je tudi v spomin vsem žrtvam, ki so v dobi najhujše preizkušnje dveh sosednih držav dale svoja mlada življenja za to, da bi zasijala luč svobode obema mejnima narodoma. To željo vseh žrtev moramo čim bolj razvijati v to smer, da med narodi vlada čim večja enotnost, razumevanje in spoštovanje drug drugega. Naj bodo kraji, kjer so padle žrtve v borbi proti nacizmu in mračnjaštvu, vsem sedanjim in bodočim rodovom sveti in spoštovani in nihče ne sme dovoliti, da bi se to, za kar so padli, še kdajkoli in kjerkoli ponovilo."

Predstavnik iz Slovenije je še dejal, da si v Jugoslaviji želijo predvsem mirnega sožitja in čvrstega sodelovanja, vsekakor pa tudi doslednega izpolnjevanja in spoštovanja vseh mednarodnih dogovorov in pogodb, med katere spada v prvi vrsti spoštovanje državne pogodbe in predvsem njenega 7. člena. „Vsi bomo zelo srečni, če bodo ta določila v praktičnem življenju tako spoštovana, kakor so tudi zapisana," je poudaril govornik. „Rešitev manjšinskega vprašanja in neurejenega položaja naših rojakov na Koroškem in Gradiščanskem pa je ena izmed obvez, ki bi jo morali odgovorni ljudje Avstrije čimprej zadovoljivo rešiti v smislu te pogodbe." Svoj govor je zaključil z željo, naj bo in ostane naš narod na obeh straneh Karavank čvrsta vez med obema državama — „most, ki ga nihče ne bo nikdar porušil".

(Dalje na 8. strani)

Priznavanje k Avstriji

v smislu skupne borbe proti nacionalizmu in nacizmu

Za državni praznik 26. oktobra sta imeli osrednji organizaciji koroških Slovencev skupaj z Avstrijskim odporniškim gibanjem v galeriji „aula slovenica" slavnostno sejo, na kateri je bilo ob poudarku skupnega boja proti nacifašizmu izpovedano priznavanje k avstrijski državni skupnosti.

Predsednik ZSO dr. Franci Zwitter je v svojem govoru dejal, da koroški Slovenci, ki smo vsrkavali moči za življenje in ustvarjanje vedno iz sokov lastnega ljudstva in smo se morali skozi desetletja boriti proti velenemškim silam za ohranitev svojega značaja in svojih pravic, podpiramo v celoti stremljenja avstrijskega odporniškega gibanja in njegovim ciljem sledečega patriotičnega dela avstrijskega ljudstva, „ki v borbi za svojo identiteto in pri njenem zagovarjanju in njeni obrambi v narodnih manjšinah in zlasti v slovenski narodni skupnosti na Koroškem ne vidi razdružujoč element, ki moti, marveč v njej gleda enakopravno narodno manjšino in poklicanega naravnega posrednika do sosednega naroda in do sosedne države ter v njenem kulturnem ustvarjanju priznava in ceni obogatitev kulture avstrijskega naroda". Svoja izvajanja je zaključil z željo, naj bi k temu prispevala tudi slavnostna seja na dan avstrijskega državnega praznika v smeri in s ciljem, da bi se po usodonosnem 14. novembru v enakopravnih pogajanjih našla sporazumna rešitev vseh odprtih vprašanj člena 7.

Tej želji se je pridružil tudi predsednik NSKS dr. Matevž Grilc, ki je naglasil, da smo koroški Slovenci ponosni na prispevek, ki smo ga dali za zopetno vzpostavitev samostojne Avstrije, ko smo se prvi na avstrijskem ozemlju pridružili aktivnemu oboroženemu boju proti nacizmu. Pridobitev tega boja je člen 7, ki pa 21 let po podpisu države pogodbe še vedno ni izpolnjen, marveč se nasprotno zdaj pripravlja najhujši napad na obstoj slovenske narodne skupnosti na Koroškem — preštevanje, ki pomeni popolno kapitulacijo odločujočih strank pred nemškonacionalnimi in neonacističnimi silami na Koroškem. Z zadovoljstvom pa je ugotovil, da se tudi med večinskim narodom širi odpor proti štetju ter je tozadevno navedel bivšega kancelerja Klausa in sedanjega zunanjega ministra Pahra. Ob koncu pa je pozval vse Avstrijce, da podprejo boj koroških Slovencev, „ker to ni boj samo za pravice narodnih manjšin, marveč tudi za utrjevanje demokracije".

Predstavnika odporniškega gibanja Julius Kretschmer in Josef Hindels sta odločno obsodila rovarjenje nemških nacionalistov in neonacistov ter zagotovila narodnim manjšinam vso podporo v njihovem boju za popolno enakopravnost. Slavnostna seja, ki jo je s svojim nastopom olepšal Gallusov zbor pod vodstvom prof. Joška Kovačiča, je bila zaključena z avstrijsko himno.

Avstrija naj z dejanji dokaže verodostojnost svojih izjav

Na zadnji tiskovni konferenci v zveznem sekretariatu za zunanje zadeve SFRJ v Beogradu je Mirko Kalezič med drugim odgovarjal tudi na vprašanja v zvezi s položajem slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji.

Tako je na vprašanje, kako ocenjuje Jugoslavija podporo, ki jo je dal avstrijski zunanji minister dr. Pahr njenemu predlogu v glavni skupščini OZN, da bi sklenili mednarodno konvencijo o varstvu manjšin, Kalezič dejal, da so Pahrovo izjavo sprejeli z zanimanjem, toda: „Želeli pa bi in pričakujemo, da bo republika Avstrija v celoti in brezpogojno izpolnila svoje mednarodne obveznosti iz 7. člena državne pogodbe, s čimer bi ta izjava dobila tudi praktičen pomen."

Na drugo vprašanje, ki se je nanašalo na nedavno zborovanje Heimatdiensta v Celovcu, je Kalezič naglasil: „Dogodki na omenjenem zborovanju so ponovno potrdili, kako upravičena je naša zaskrbljenost, ki smo jo že večkrat poudarili, da v sosednji Avstriji tolerirajo dejavnost šovinističnih in neonacističnih sil, ki si prizadevajo slovenski in hrvaški manjšini odvzeti manjšinski značaj in njune manjšinske pravice, kar je v nasprotju s 5. točko 7. člena in z 9. členom državne pogodbe, in ki s svojim početjem stalno zastrupljajo jugoslovansko-avstrijske odnose."

In končno je Kalezič v zvezi z izjavo deželnega glavarja Wagnerja, da bodo rezultate preštevanja vsekakor vzeli kot podlago za sprejemanje ukrepov, nedvoumno poudaril: „Ta izjava kaže tudi na dejanske cilje velikonemških nacionalistov na Koroškem, ki hočejo revidirati obveznosti Avstrije, izvirajoče iz državne pogodbe."

14. NOV.: BOJKOT - NE DAMO SE PREŠTEVATI!

Z uporom proti nacifašizmu

je naše ljudstvo dokazalo največjo življensko voljo in moč tedaj, ko ga v statistiki ni bilo več

GOVOR PREDSEDNIKA ZSO DR. FRANCIJA ZWITTRA NA ROBEŽU

Spomenik, ki smo ga postavili tukaj na Robežu, na zgodovinskem mestu prve bitke med slovenskimi partizani in nemškimi nacističnimi enotami, ni in nikdar ni bil mišljen kot kljubovalno znamenje, marveč kot pomnik na trenutek, ko je v času najhujšega nasilja daleč zaznavno zazijala bakla svobode tudi tostran Karavank na naših koroških tleh.

Drugod po svetu, kjer se zavedajo nacističnih grozot, take dogodke in dneve praznujejo kot državne in občinske praznike — zato tudi nam koroškim Slovencem pomeni ta prva bitka borcev za svobodo s teptalci le-te dogodek, ki je vreden, da ga z zlatimi črkami vklešemo v kamen, da bo večen pomnik našega junaškega podviga in boja v najhujši dobi naše narodne zgodovine ter svarilo in opozorilo nam in bodočim rodovom, da se je za svobodo in pravico treba neumorno boriti in jo stalno braniti.

Ko se ob tej priložnosti v iskreni hvaležnosti in globokem spoštovanju klanjamo številnim žrtvam, ki so dale svoja življenja za lepšo bodočnost, danes zagotavljamo, da hočemo čuvati njihove ideale, za katere so se borile in umrle: da hočemo čuvati svobodo, bratstvo med narodi, enakopravnost, mir!

To zagotavljamo tudi v zvezi z avstrijskim državnim praznikom, ki ga praznujemo pojutrišnjem in poudarjamo, da smo s svojo antifašistično borbo na strani zavezniških sil brez dvoma doprinesli v smislu moskovske deklaracije in vsekakor tudi svoj pomembni delež k vzpostavitvi svobodne in demokratične Avstrije. Tega nikakor ne zmanjšuje naša prvenstvena borba za enakopravnost našega ljudstva, ker smo vendar z vsem svobodoljubnim svetom pričakovali, da bodo podjarmljeni narodi in zasedene države po svoji osvoboditvi izpod nacifašizma spoznali in upoštevali nauk te najtemnejše dobe, da ima vsak narod pravico do svojega obstoja in svobodnega vsesplošnega razvoja.

To velja tudi za nas tukaj na Koroškem.

Na žalost pa moramo tudi še danes po več kot 30 letih po zmagi nad nacifašizmom in več kot 20 letih po podpisu državne pogodbe ugotoviti, da pri nas na Koroškem lahko še vedno bolj ali manj nemoteno delujejo velenemške nacionalistične in neonacistične sile, kakor to prihaja najbolj prozorno do izraza v zločinski razstrelitvi dveh partizanskih spomenikov, v skrunitvi številnih nagrobnih spomenikov in kamnov v čast padlim borcem za svobodo, v sovražnem besu ob podelitvi odlikovanj koroškim partizanom, v trganju dvojezičnih napisov, v odrekanju priborjenih pravic koroškim Slovencem, v silo nedemokratičnih, nacističnim metodam podobnih policijskih izgredih zoper zagovornike in bralnice narodnostnih in demokratičnih pravic našega ljudstva in končno v histeričnih protestih proti nastopu Partizanskega zbora iz Trsta, ki je danes tukaj med nami: **ugotoviti moramo, da kljub našemu več kot 20-letnem prizadevanju za uresničitev določil člena 7 državne pogodbe, ki je priznanje naši borbi, bistvena življenjska vprašanja naše narodne skupnosti še vedno niso rešena in da nas s ponovnim plebiscitom poskušajo ogoljufati za sadove naše antifašistične borbe.**

Preštevanje posebne vrste ali boljše rečeno ugotavljanje manjšine pomeni namreč v bistvu nov plebiscit — kar tudi državni in zlasti nacionalistični predstavniki večinskega naroda brez olepšavanja priznajo — ne pomeni sicer plebiscit za mejo, ki je nihče ne ogroža razen tistih, ki stalno hujskajo proti naši narodni skupnosti in ji pridržujejo priborjene pravice, pač pa z zlorabo priznavalnega načela v še hujši obliki plebiscit o lojalnosti in zvestobi do domovine.

Na dan pred avstrijskim državnim praznikom koroški Slovenci odločno poudarjamo, da ne dovoljujejmo nobenemu ocenjevati naše lojalnosti in nas sumničiti nezvestobe do domovine, najmanj pa tistim, ki so se tako v letih 1919—1920 kakor pozneje v dobi nacistične ilegale in zlasti v času nacistične strahovlade borili za zrušenje naše republike z zamljevida in za njeno vključitev v Veliko Nemčijo, ki jim zmaga nad nacifašizmom ne pomeni osvoboditev domovine, marveč poraz svojega tisočletnega snu.

Koroški Slovenci smo odločno proti preštevanju, ker zavaja demokratični svet, kakor da bi šlo za objektivno ugotavljanje materinega jezika, v resnici pa gre pod pretvezo ugotavljanja dejanskega stanja za najbolj prefrigani plebiscit o lojalnosti našega človeka z vsemi metodami dejanskega in psihičnega pritiska. Dejstvo namreč, da naj naše ljudstvo 14. novembra glasuje o materinem jeziku, ki je tako nesporno dejstvo, kakor je za slehernega človeka nesporna mati — to dejstvo pomeni zavajanje svetovne javnosti, ki ji je materni jezik nesporna objektivna vrednota, ki je človek ne more izbirati, kakor ni mogoče izbirati matere. Plebiscit — glasovanje o maternem jeziku je zato zloraba in kršenje demokracije z namenom zavesti svetovno javnost, zmanjšati v državni pogodbi zajamčene pravice koroškim Slovencem in potrditi rezultate večdesetletnega načrtnega in nasilnega raznarodovanja.

Koroški slovenski partizani pa se nismo borili proti nacifašizmu za demokracijo zato, da bi ta demokracija demokratična načela zlorabljala, niti se nismo borili zato, da bi nam s krvjo priborjene pravice zmanjšali z lažidemokratičnim plebiscitom in nismo pripravljeni, da bi s krvjo priborjene, jasno in nedvoumno v mednarodnem dokumentu zapisane pravice v korist naše narodne skupnosti in v popravo nam prizadejane nacionalne škode zamenjali s papirjem lepih fraz in praznih obljub brez jasne določitve krajevnega in stvarnega območja, kakor to predstavlja tako imenovani zakon o narodnih skupnostih.

Zato se bomo 14. novembra koroški Slovenci uprli preštevanju in ta ponovni plebiscit bojkotirali, da si ohranimo in zagotovimo pravice, ki nam gredo po državni pogodbi in so sad naše antifašistične partizanske borbe na strani zavezniških in asociiranih sil.

Kje koroški Slovenci živimo, je znano iz naše več kot tisočletne naselitve na tej koroški zemlji, je znano iz našega kulturnega in gospodarskega ustvarjanja, je znano iz najhujše komaj pretekle dobe naše zgodovine, ko smo zaznamovali meje tega našega naselitvenega ozemlja z grobovi žrtev, ki so padle v borbi proti nacistični vojski, ki je podrla meje na Karavankah in nosila ogenj in pepel, strah in trepet, kri in smrt med naše miroljubno ljudstvo. Požigi slovenskih vasi, pokoli slovenskih družin, potoki krvi, tisočere nedolžne slovenske žrtve: preseljenci, pregnanci, padli borci in talci, to so grenki spomin na to nacistično vojsko in strahovlado!

In ob tej grozotni bilanci se upajo nemški nacionalisti, ki so deloma sodelovali pri teh in podobnih zločinih, imenovati slovenske borce za svobodo „Schlächter — klavce", ne da bi jih javni tožilec države, ki se ima za prvo žrtev nacizma in ki se ima za svojo obnovo zahvaliti predvsem borcem za svobodo, klical na odgovornost. Obratno — oblast ne le molči, marveč daje tem nacionalističnim in neonacističnim hujskačem celo potuho in javno podporo.

Slovenski partizani, zbrani na Robežu, na zgodovinskem mestu prvega spopada z nacistično vojsko, zato z vso ogorčenostjo obsojamo tako izzivanje in s ponosom ugotavljamo, da je bila naša borba čista osvobodilna borba in ne napadalni in osvajalski pohod, da je vzklila iz ljudstva, ki je bilo obsojeno na smrt in v statistiki nacističnih vladarjev sploh ni več obstojalo.

In vendar je prav tedaj, ko ga v statistiki ni bilo več, naše ljudstvo pokazalo največjo življenjsko voljo in moč s svojim uporom proti nacifašizmu in s svojo zmago nad njim.

In to ljudstvo, h kateremu se s ponosom priznavamo, je garant, da bomo tudi v tej borbi uspeli. Kakor je bil tedaj naš človek prisiljen, da se je moral čestokrat na zunaj odpovedati svoji identiteti, tako smo tudi danes prisiljeni, da se za zagotovitev in obrambo priborjenih pravic navidezno odpovemo svojemu poreklu. Iz tega se razvidi po eni strani vsa tragika ljudstva, ki se mora po svojem velikem doprinosu v borbi proti fašizmu za demokracijo boriti proti zlorabi demokracije, po drugi strani pa vsa podlost poskusa navidezno demokratičnega reševanja narodnostnih vprašanj potom ugotavljanja manjšine.

Prav partizani, ki smo neštetokrat dokazali, da se ne bojimo niti ne številčne niti ne oborožene premoči, kadar gre za jasno konfrontacijo, da pa se je zvijači mogoče upreti prav tako samo z zvijačo, zato razumemo bojkot koroške narodnostne skupnosti proti preštevanju in ga podpiramo kot borci za svobodo proti nacifašizmu. Kot taki smo poznali vedno samo eno, da mora na koncu zmagati pravica.

Le-ta pa zahteva, da se končno izpolnijo vsa določila člena 7 državne pogodbe in se koroškim Slovencem zagotovijo vse pravice, ki jim gredo, brez slehernih pogojev in ne glede na njihovo številčno moč, ne nazadnje tudi v obrambo meje: kajti najboljši garant za varnost meje je vedno zadovoljno ljudstvo v polnopravni posesti pravic, ki mu gredo!

Naj končam z zakletvijo, da bomo koroški partizani kot nekdaj tudi v bodoče na strani svojega ljudstva vsedotlej, da bo zmagala pravica! Partizani, ki smo na lastni koži spoznali vse grozote vojne in zlasti fašizma, smo iskreno in z vsem srcem za mir in bratstvo med narodi in imamo samo eno željo: da se nikdar več ne bi vrnili časi, kakršen je bil čas nacifašistične strahovlade, časi, ki bi ponovno terjali svobodoljubni bojni klic: Smrt fašizmu — svoboda narodu!

Resolucija

sprejeta na srečanju koroških partizanov dne 24. oktobra 1976 na Robežu

Bivši partizani iz Koroške, Slovenije in Italije, ki smo se skupaj borili proti nacifašizmu, zbrani dne 24. oktobra 1976 ob priložnosti obnove dne 16. septembra 1973 razstreljenega spomenika prve bitke slovenskih partizanov z nemškimi nacističnimi enotami na Robežu, ponovno izražamo svoje ogorčenje nad zločinsko razstrelitvijo prvotnega spomenika. Ta zločin je zgovoren dokaz prisotnosti in dejavnosti nacifašistične miselnosti na Koroškem.

Obnovljeni spomenik naj zato nam in bodočim rodovom služi kot svarilo in opozorilo, da je treba biti neprestano buden proti obnovi in oživitvi te najbolj mračnjaške miselnosti, ki je v času svojega vladanja povzročila toliko gorja nad vsemi svobodoljubnimi narodi in še posebej nad celotnim slovenskim narodom in koroškim slovenskim ljudstvom.

Partizanski borci smo se borili proti nacifašizmu za osvoboditev slovenskega in vseh podjarmljenih narodov izpod nacifašističnega nasilja, za mir in bratstvo med narodi in s tem tudi posredno za ponovno vzpostavitev neodvisne in demokratične Avstrije.

V skrbi za mir apeliramo zato na avstrijsko vlado, da v obrambo miru in demokratičnega razvoja onemogoči sleherno dejavnost velikonemških in neonacističnih sil in organizacij na Koroškem ter ustvari pogoje za mirno in sporazumno reševanje odprtih vprašanj slovenske narodne skupnosti. Pri tem poudarjamo, da slovenski narodni skupnosti vsiljeno preštevanje posebne vrste ne more služiti temu cilju, niti ne zagovarjanje načela, da je asimilacija, to je raznarodovanje, demokratična pot k odpravi narodnostne ali druge diskriminacije in k zagotovitvi mirnega sožitja v deželi ter miru med sosedi. Jamstvo za mir na meji niso nacionalistična in hujskaška bojna gesla, marveč je najboljše jamstvo zadovoljno polnopravno ljudstvo v posesti pravic, ki mu gredo po ustavi in državni pogodbi.

Zato se partizani solidariziramo s koroško slovensko narodno skupnostjo v njeni borbi proti ugotavljanju ter za dosego resnične enakopravnosti kot osnovi za mir in bratsko sožitje med narodi — to je za ideale, za katere smo se borili in doprinesli ogromno žrtev.

Veliki delež koroških Slovencev

v boju za osvoboditev Avstrije

Dokumentacijski arhiv Avstrijskega odporniškega gibanja na Dunaju je ob srečanju na Robežu poslal Zvezi koroških partizanov pismo, v katerem pravi:

Wir hoffen, daß dieses Treffen ein großer Erfolg für die Erreichung der Gleichberechtigung der slowenischen Minderheit in Kärnten wird. Es wird auch daran erinnert, unter welchen Opfern und großem Einsatz die Slowenen Kärntens im Kampf gegen die nationalsozialistische Unterdrückung und für die Befreiung Österreichs gekämpft und gelitten haben.

Wir versichern Euch nochmals der Solidarität der österreichischen Freiheitskämpfer und werden uns besonders im DÖW bemühen dafür zu sorgen, daß der große Anteil der Kärntner Slowenen entsprechend dokumentiert und historisch dargestellt wird.

PREDSEDNIK ZKP KAREL PRUŠNIK-GAŠPER NA ROBEŽU:

Iz oporoke 500 padlih partizanov

izhaja naša legitimacija, soodločati pri izpolnjevanju člena 7

Zbrali smo se na zgodovinskem mestu, kjer je bil avgusta 1942, torej pred 34 leti, prvi oboroženi spopad med slovenskimi partizani in Hitlerjevimi SS-ovci, je poudaril predsednik Zveze koroških partizanov Karel Prušnik in spomnil, da je ZKP s pomočjo Zveze združenj borcev NOB Slovenije že 2. septembra 1973 postavila na tem kraju spomenik, ki pa je bil 16. septembra, torej le štirinajst dni po odkritju, razstreljen od ljudi, ki so zastrupljeni od nacionalistične miselnosti.

„Razstrelili so nam spomenik, toda s tem so samo še globlje zakopali in utrdili temelj zgodovinske resnice, da so že tri mesece po zločinskem izseljevanju koroških Slovencev tudi na Koroškem zapokale partizanske puške, ki so prinesle koroškim Slovencem blagovest organiziranega narodnoosvobodilnega boja, boja za svobodo. Razstrelili so spomenik zavezniškim vojakom in s tem razglasili trenutno teroristično početje nad koroškimi Slovenci. Z dinamitom, ki je pred tremi leti spregovoril na Robežu, pa ni bil porušen samo spomenik; s tem terorjem je bil miniran tudi fundament avstrijske suverenosti in zadan hud udarec nevtralni republiki Avstriji. Očitno pa se tega današnji predstavniki naše države z dr. Kreiskym na čelu ne zavedajo dovolj ali pa sploh nič, kajti drugače ne bi bilo mogoče, da tako zavestno sledijo načelom in ideji tistih ‚večno včerajšnjih' nemških nacionalistov, ki so povzročili in še naprej povzročajo in gojijo fizični in duhovni teror nad sodržavljani, koroškimi Slovenci."

Danes spet postavljamo in odkrivamo spomenik prvemu oboroženemu boju proti nacistični Nemčiji, vendar nič ni lažje kot to, da ga spet oskrunijo, saj proti nacističnemu vandalizmu in zločinu še ni zrasla zdravilna roža, je dejal govornik.

„Povabili smo vas na 3. tovariško srečanje, da utrdimo in razglasimo vsej javnosti našo skupno pripadnost slovenskemu narodu. Na delu so namreč sile, ki koroškim Slovencem na lep in grd način svetujejo, da se odpovemo svoji narodnosti. Toda odpovedati se narodnosti pomeni zavreči tisti temelj, na katerega človek gradi svoje dostojanstvo, svojo kulturo, svoj značaj. Odpovedati se narodnosti pa je tudi isto kot odpovedati se pomoči matičnega naroda. Zato skrbno čuvajmo našo narodno zavest, čuvajmo pridobitve protifašističnega narodnoosvobodilnega boja, čuvajmo in negujmo borbeno zavest partizanskega boja; čuvajmo in negujmo ljubezen do lastnega naroda, da bomo v stanju spoštovati tudi druge narode, da bomo v stanju negovati bratske odnose z narodom sosedom, s katerim živimo v skupni domovini in z njim delimo isto skrb za bodočnost, isto željo po miru."

Govornik, je potem spomnil, da so tudi zavezniške sile priznale delež, ki so ga koroški partizani kot zavezniški vojaki in koroški Slovenci s svojimi ogromnimi žrtvami prispevali za uničenje nacizma.

„Tudi na današnjem srečanju glasno povemo, da se koroški partizani in vsi koroški Slovenci zavedamo, da imamo edini v rokah močno legitimacijo, soodločati o razvoju v Avstriji, zlasti pa pri izpolnjevanju državne pogodbe in posebej njenega 7. člena. Ta zgodovinska legitimacija izhaja iz oporoke 500 padlih partizanov, ki so pokopani na 40 pokopališčih na Koroškem. Ta legitimacija je podpisana z nedolžno krvjo 13 obglavljenih koroških Slovencev, Peršmanove družine in številnih drugih žrtev fašizma. To je politična legitimacija, za katero nas zavidajo celo nemško govoreči Avstrijci. In to legitimacijo bomo vedno odločno držali v rokah, kadar bo šlo za pravice koroških Slovencev, zlasti pa sedaj, ko nas hočejo prešteti. Preštevanju se bomo uprli prav s to legitimacijo v srcih, saj tisti, ki bi nas radi prešteli, prav dobro vedo, kje smo bili koroški Slovenci in kje smo; naj tudi vedo, da bomo na naši podedovani zemlji ostali, dokler bo obstojal ta sicer mali, toda po zgodovini, kulturi in junaštvu veliki slovenski narod. Nihče ne more izbrisati naše skupne zgodovine — ne z licemerstvom, ne z raznarodovalno filozofijo, ne s svetovnimi nazori, pa tudi ne s terorjem. Koroških Slovencev nikoli ne bodo oddvojili od matičnega naroda. Poskusili so že vse, prestali smo že velike ofenzive, toda iz vsake smo izšli kot zmagovalci. Zato bomo prestali tudi sedanjo ofenzivo — zloglasno preštevanje, kljub enotnosti treh avstrijskih strank, ki pa so enotne samo tedaj, kadar gre za uničenje koroških Slovencev. Že enkrat v zgodovini smo se uprli mnogo močnejšemu trojnemu paktu in smo zmagali; tako bomo tudi iz sovražne ofenzive 14. novembra izšli kot zmagovalci!"

Ob koncu svojega govora je predsednik ZKP odkril spomenik in pri tem naglasil: Odkrivamo spomenik in ga dajemo v oskrbo in varstvo slovenskim in avstrijskim demokratičnim množicam. Skupaj prevzamemo simbolično odgovornost za razvoj resnične demokracije, odgovornost za zdrav razvoj družbe, ki ne pozna izkoriščanja človeka po človeku ter zatiranja naroda po narodu. Prevzem varstva tega spomenika pa naj bo tudi skrb za ohranitev miru na tem koščku zemlje.

Tržaški partizanski zbor

je z velikim uspehom gostoval na Koroškem

Slovenci v Italiji imajo med svojimi številnimi kulturno-umetniškimi ustanovami in skupinami tudi pevski zbor, ki je brez dvoma izrednega pomena v njihovem boju za narodnostne pravice: to je Partizanski pevski zbor, ki z gojenjem borbene pesmi prenaša tradicije narodnoosvobodilnega boja v današnji čas, s tem pa bodri upornega duha in utrjuje borbenost v današnjih prizadevanjih za dosego vsestranske enakopravnosti slovenskega življa na Tržaškem in Goriškem ter v Beneški Sloveniji in Kanalski dolini.

Ta Partizanski pevski zbor, ki šteje 135 članov ter goji tradicije protifašistične borbe in služi hkrati mednarodnemu prijateljstvu, je ob koncu minulega tedna gostoval prvič tudi na Koroškem, medtem ko je poprej imel zlasti doma, pa tudi v drugih državah že več kot 100 nastopov ter je njegov bogati spored mednarodnih borbenih pesmi navdušil že najmanj 2 milijona poslušalcev. V soboto zvečer smo zboru prisluhnili v celovškem Domu glasbe, kjer je sodeloval v okviru solidarnostne prireditve, ki jo je koroško deželno vodstvo KPA priredilo pod geslom „Proti preštevanju — za demokratično rešitev manjšinskega vprašanja". V nedeljo pa je zbor sodeloval na 3. tovariškem srečanju koroških partizanov na Robežu.

Na obeh prireditvah so bili tržaški gostje deležni izredno prisrčnega in navdušenega sprejema, saj so pod vodstvom Oskarja Kjudra in ob orkestrski spremljavi mladih gojencev tržaške glasbene šole svoj res bogati in pestri spored borbenih pesmi raznih narodov izvajali na visoki umetniški ravni, zlasti pa z izžarevanjem borbenega duha, ki je prevzel vsakogar in mu vlil poguma v zavest, da mora ob mednarodni solidarnosti v boju slehernega naroda in narodnostne skupnosti za obstoj in za svobodo končno zmagati pravica. V mogočni pesmi Tržaškega partizanskega pevskega zbora je ta izpoved dobila posebno prepričljiv izraz in smo tržaškim bratom iskreno hvaležni za to njihovo darilo — še zlasti dragoceno v trenutku, ko nas z diktatom preštevanja ponovno silijo v konfrontacijo z nepomirljivimi silami nemškega nacionalizma in neonacizma.

Ravno na to konfrontacijo sta na celovški prireditvi spomnila tudi oba govornika — član deželnega vodstva KPA Mirko Messner in član CK KPA Hans Kalt — ki sta opozorila na dejstvo, da člen 7 21 let po podpisu državne pogodbe še vedno ni izpolnjen. Poudarila sta, da so manjšinske pravice temelj demokracije, teh pravic pa ni mogoče uresničevati s preštevanjem, kakor so ga zahtevali in tudi dosegli nemški nacionalisti, pred katerimi so vlada in merodajne stranke popolnoma kapitulirale. Pozvala sta na bojkot štetja v smislu zahteve: Ne štetje, marveč izpolnitev člena 7!

Gostovanje Tržaškega partizanskega zbora na Koroškem je bilo vsekakor lep in popoln uspeh. Tega uspeha ni moglo zmanjšati besno lajanje tistih, ki svojo nacistično preteklost skušajo danes skrivati pod plaščem zlagane „koroške domovinske zvestobe", kajti s svojimi „protesti" le še bolj potrjujejo, da s svojo miselnostjo še vedno živijo v času, ko so imeli visoke funkcije v nacistični stranki in njenih formacijah vse tja do zločinske SS. Za take ljudi sta spomin na protifašistično borbo in partizanska pesem razumljivo „izzivanje", kajti spominjata jih vse preveč na poraz, ki so ga doživeli leta 1945. Da pa smejo te sile danes spet dvigati glavo, je samo dokaz, da Avstrija svojih mednarodnih obveznosti še vedno ni izpolnila — da je slejkoprej dolžnik tistih, ki so se borili proti fašizmu in v tem boju doprinesli ogromne žrtve kot ceno za državno pogodbo in s tem za svobodo, neodvisnost in demokratično ureditev svoje avstrijske domovine.

Zaman si prizadevajo

da bi na Koroškem ugasnila slovenska narodna in kulturna zavest

Na tradicionalnem srečanju slovenskih dramskih gledališč v Mariboru, o katerem smo poročali že v zadnji številki našega lista, je slavnostni govornik — sekretar CK ZKS Franc Šetinc — zelo odločno spregovoril tudi o vprašanju Slovencev in Hrvatov v Avstriji. Takole je dejal:

Kje drugje, če ne v kulturnem hramu, kjer vedno gori ogenj človeškega, humanega, plemenitega, smemo izraziti bolest in povzdigniti glas protesta proti nasilju nad Slovenci in Hrvati v Avstriji. Prešteti jih hočejo, da bi laže izmerili sadove svoje stoletne raznarodovalne politike. To odštevanje je po logiki nacionalšovinizma takšno: najprej deset let pritiskajo na manjšino, nato pa jo preštejejo, da lahko rečejo: „Vidite, kako malo vas je že!" Nato spet znova do naslednjega štetja, ko se spet razburijo: „Le kaj hočejo tam v Ljubljani, saj na Koroškem teh čušov tako ni več!"

Toda Slovencem ne more do živega tudi najhujše nasilje. Na svoji domači zemlji so pognali korenine, ki jih nihče ne more izruvati. Z bojkotom jezikovnega štetja bodo preprečili spet nov, že tisoči atentat na pravico do njihovega narodnostnega in kulturnega življenja.

Kdo bo pihal v vročo kašo, ki bo skuhana zaradi preštevanja? Šovinisti bodo brž poiskali novo in pripravnejše orožje, ga dobro ošilili in namerili zdaj proti manjšini zdaj proti „nevarnemu komunizmu" onkraj Karavank. Da, nevarnosti za obstoj naših manjšin bodo tudi poslej hude. Toda tudi pozivi k treznosti in reševanju dejanskih problemov, ki naj zamenjata slepo gonjo proti Slovencem in Hrvatom, bodo vsak dan številnejši, prihajali bodo iz vseh dolin in višin, odločnejši bodo in preudarnejši, bolj temeljiti, vztrajni, četudi bi trajali desetletje. Odpošiljali jih bodo na vedno isti naslov — republiki Avstriji, ki želi imeti vstopnico demokratične in nevtralne države — delavci iz tovarn in s polj, umetniki, profesorji z univerz in znanstveniki z akademij — z vseh celin sveta. To je in bo trajna opora vitalnosti slovenske in hrvaške manjšine, njuni odpornosti in odločnosti, da vztrajata v svojem boju za biti ali ne biti.

Avstrijski nacionalšovinisti si zaman prizadevajo, da bi na Koroškem umolknila slovenska beseda, ugasnila slovenska narodna in kulturna zavest. Se večinski narod ne bo nekoč sramoval tega kanibalstva? Bo kmalu sprevidel, da gre s tem ne le proti državni pogodbi kot temelju nastanka nove Avstrije, temveč tudi proti lastni kulturi in demokraciji, proti človeškemu ponosu in dostojanstvu? Se bo zavedal, da se bori s težnjami, ki so v Evropi domala že preživele — da ponuja roko ostankom hladne vojne?

Slovenci v Avstriji bodo 14. novembra dokazali, da jih ni mogoče numerirati. Nekoč so jih hitlerjanci že oštevilčili, da bi jih za vedno izgnali, vendar so s tem le sami sebe obsodili na poraz!

Svoja izvajanja je Šetinc zaključil z ugotovitvijo, „da so narodove, zatorej tudi kulturne korenine prepletene v prostoru od Celovca prek Ljubljane in Maribora do Trsta in Gorice".

Počastitev Kosovela

pesnika Krasa in revolucije

V navzočnosti številnih udeležencev iz vse Slovenije, med katerimi so bili tudi najvišji predstavniki družbenopolitičnega življenja SRS ter zastopniki zamejskih Slovencev iz Italije in Koroške, je letošnje proslavljanje 50-letnice smrti pesnika Srečka Kosovela doživelo minulo soboto višek z osrednjo proslavo v Sežani, pesnikovem rojstnem kraju.

Na prireditvi, kjer so šolski zbori iz Sežane in Izole ter priznani dramski umetniki predvajali Kosovelove pesnitve, je o pesnikovem liku in pomenu njegovih stvaritev govoril pesnik Ciril Zlobec. Kot smo že ugotavljali pri Cankarjevi proslavi, je dejal govorik, se nam tudi ob spominu na Kosovela še enkrat razkriva, da je slovenska kultura neločljivi del narodove podobe in ena od temeljev njegovega družbenega razvoja. Kosovel je bil sredi med žgočimi problemi, ki tarejo današnjo in prihodnjo civilizacijo, je menil Ciril Zlobec, bil je do kraja osebno izpoveden, toda obenem je vsemu svetu odkril tudi najbolj pristno podobo svoje domače pokrajine, krasa. „V najnovejšem času smo priča, da Kosovel s svojim osebnim in obenem vsečloveškim pristopom vse bolj osvaja tudi druge narode, saj se prevodi njegovih del v razne jezike kar vrstijo. Vendar pa je toliko bolj značilno, da so bistvo Srečka Kosovela in njegove poezije še veliko prej kot strokovni razlagalci neposredno dojeli prav njegovi ljudje s Krasa: v narodnoosvobodilni vojni je Kras v Kosovelu našel sebe." (Ena izmed slovenskih partizanskih enot je nosila ime pesnika Srečka Kosovela in pripadniki te enote so se posebej poklonili „svojemu" poetu in vzorniku tudi na sobotni proslavi.)

V okviru osrednje proslave so odkrili spomenik Srečku Kosovelu, delo kiparja Janeza Pirnata. V prenovljeni stari sežanski šoli, kjer se je pesnik rodil, so odprli avantgardno urejeno Kosovelovo spominsko sobo. Prav tako so bile ob 50-letnici Kosovelove smrti prirejene različne razstave s tematiko, ki je neposredno ali posredno povezana s pesnikom. Izšle so izdaje Kosovelovih del in druge publikacije, koprska založba Lipa pa je ob tej priložnosti prvič razpisala tudi Kosovelovo literarno nagrado.

TV-drama „Vrnitev"

v ponedeljek na ljubljanski TV

Ljubljanska televizija bo v ponedeljek 1. novembra ob 20. uri predstavila svojo najnovejšo dramo „Vrnitev", posneto po scenariju, ki ga je napisal Janko Messner na podlagi svoje novele „Globasnica—Leningrad 1942" iz znane zbirke skurnih storij.

Zgodba pripoveduje o koroškem Slovencu, ki mora za časa druge svetovne vojne kot Hitlerjev vojak na rusko fronto. Ko se vrne na dopust, pa ugotovi, da so Nemci medtem izselili iz vasi vse njegove domače in še več drugih slovenskih družin. Ker se noče vrniti na fronto, se odloči da odide v partizane; toda domača žandarmerija mu nastavi zasedo in ga ubije.

To osrednjo zgodbo je postavil avtor v okvir današnjega dogajanja na Koroškem, še posebej vsestranskega pritiska na koroške Slovence in njihove pravice, tako da je film brez dvoma dokumentiran in aktualiziran prispevek k spoznavanju in razumevanju tako imenovane „koroške stvarnosti".

V filmu, ki ga je režiral Anton Tomašič, sodelujejo poleg našega rojaka Marjana Srienca (ki nastopi v vlogi glavnega junaka) še številni znani slovenski igralci, med njimi Miha Baloh, Iva Zupančičeva, Anton Petje, Janez Rohaček in mnogi drugi.

„Veliki finale na Koroškem"

dokumentacija o zadnjem obdobju NOB

O narodnoosvobodilnem boju in njegovem zmagovitem zaključku je bilo napisanega že veliko; tudi poslednji dogodki v tem zgodovinskem podvigu slovenskega naroda so bili opisani že v raznih prispevkih. Kljub temu pa bo najnovejša publikacija o tej dobi, ki je v samozaložbi avtorja Francija Strleta in pod pokroviteljstvom odbora 14. udarne divizije pravkar izšla pod naslovom „Veliki finale na Koroškem", prav gotovo vzbudila široko zanimanje v vsem slovenskem svetu, še posebno pa pri nas na Koroškem, kjer se je — kakor znano — druga svetovna vojna kljub uradni kapitulaciji nacistične Nemčije 8. maja krvavo nadaljevala vse do 15. maja 1945.

Posebna vrednost knjige je brez dvoma v tem, da je avtor temeljito zbiral in proučeval gradivo, ki je bilo doslej znano le v drobcih, v objavljenih spominih na posamezne dogodke, v dokumentih po najrazličnejših arhivih in zlasti v osebnih, doslej še neobjavljenih spominih ljudi, ki so kakorkoli sodoživljali takratno dobo. Tako je zdaj prvič zbrana obsežna, kritično pregledana in ocenjena dokumentacija, osnovana na dokumentih in osebnih pričevanjih. O tem, s kakšno temeljitostjo in s kakšnim čutom odgovornosti se je avtor lotil svojega odgovornega dela, zelo prepričljivo govori podatek, da poleg sprotnih pojasnil med tekstom ob koncu navaja kar 722 opomb o uporabljenih virih!

Avtor je na podlagi proučevanja in temeljite konfrontacije dokumentov ter pričevanj kompleksno prikazal tok dogajanj ob koncu vojne v severnem delu Slovenije oziroma na Koroškem in analitično obdelal takratne operacije slovenskih brigad oziroma enot Jugoslovanske armade. V središču tedanjega dogajanja je bila predvsem 14. divizija, znana po svojem legendarnem pohodu na Štajersko, ki je v zadnjih dneh druge svetovne vojne skupaj z drugimi enotami bila poslednje boje z umikajočimi se nemškimi edinicami in njihovimi ustaškimi in belogardističnimi „zavezniki". V tem okviru vzbujajo posebno zanimanje dogodki okoli vdaje nemškega generala von Löhra, zadnji spopad z ustaši in njihov poraz pri Pliberku, „veliki beg" čez Ljubelj s krvavim finalom pri Borovljah, pa tudi prve izkušnje z Britanci, ki so svoje medvojno zavezništvo z jugoslovansko partizansko vojsko ob koncu vojne kot zasedbena sila zelo hitro zamenjali za naravnost sovražen odnos do prejšnjih zaveznikov in sploh do Slovencev na Koroškem, medtem ko so do pravkar poraženih nacistov in znanih nemških nacionalistov kmalu vzpostavili odnose „tvornega sodelovanja".

Vsi, ki smo te stvari sami doživeli, bomo s pomočjo knjige Francija Strleta spet poživili in osvežili spomin na takratne čase. Tistim, ki jih na tedanjo dobo ne vežejo osebni spomini, pa bo predmetna dokumentacija posredovala zanimivo gradivo, ob katerem bodo spoznali in zato tudi lažje razumeli vse tisto, kar se je dogajalo v zgodovinskih dneh leta 1945, ko je druga svetovna vojna doživela svoj „veliki finale na Koroškem".

Ta zmagoviti zaključek narodnoosvobodilnega boja, ki je bil dosežen s porazom zadnjih nacističnih enot, pa je velikega pomena tudi posebej za nas koroške Slovence in naš današnji boj za uresničitev pravic, ki smo si jih takrat priborili. To je avtor knjige Franci Strle tudi poudaril v uvodni besedi, kjer pravi: „Med zadnjo vojno in ob njenem koncu so koroški Slovenci izpričali neuklonljivo voljo, upreti se z vsemi sredstvi raznarodovanju in drugim nedemokratičnim postopkom avstrijskih nacionalistov. S krvjo so izpisali svojo narodno pripadnost in z grobovi najboljših sinov so zakoličili meje slovenstva. Njihove žrtve, junaštvo in trdoživost so brez primere v srednji Evropi. Nas, ki smo dosegli blaginjo socialne pravičnosti in človeškega dostojanstva, zavezujejo, da jim stojimo ob strani kakor pravi možje. So pa ob tem važne tudi izkušnje. Niti, ki so jih koroški Slovenci stkali z naprednimi Avstrijci pri širjenju protifašističnega odpora v osrčje Avstrije, so vodilo, kje in kako naj si iščejo zaveznike za prihodnje . . ."

Knjiga „Veliki finale na Koroškem" obsega 440 strani, vsebuje številne slikovne dokumente in karte o najvažnejših spopadih v zadnjih dneh druge svetovne vojne, dodana pa ji je še posebna karta, ki ponazoruje osvobodilni pohod na Koroško. To zanimivo in dragoceno dokumentacijo dobite v knjigarni „Naša knjiga" v Celovcu (Paulitschgasse 5-7), kjer stane 180 šilingov.

ŽELEZNA KAPLA:

Koncert ob državnem prazniku

V nabito polni farni dvorani v Železni Kapli je Slovensko prosvetno društvo „Zarja" v počastitev državnega praznika v ponedeljek zvečer priredilo koncert, na katerem so poleg domačega prosvetnega društva sodelovala tudi sosednja prosvetna društva — ženski oktet SPD „Obir" z Obirskega, moški zbor SPD „Trta" iz Žitare vasi ter mešani pevski zbor in trio Korotan SPD „Danica" iz Št. Vida v Podjuni.

Med številnimi poslušalci so bili navzoči predstavniki slovenskih osrednjih organizacij, nekaj občinskih odbornikov z županom Lubasom na čelu in zastopniki sosednjega prosvetnega društva na Jezerskem.

Naravnost v oči bodeče pomanjkanje prireditev in proslav ob prazniku avstrijskega državnega praznika, je bilo v glavnem povod, da se je SPD „Zarja" odločila prirediti vsakoletni koncert ravno na predvečer tega praznika.

Glavni vzrok je brez dvoma v tem, da tudi koroški Slovenci oziroma nastopajoči v Železni Kapli želimo povedati in dokazati republiki Avstriji, da hočemo ta praznik praznovati kot lojalni avstrijski državljani. To je naglasil tudi predsednik SPD „Zarja" Peter Kuhar v svojem govoru na prireditvi, potem ko je domači moški zbor že zapel slovensko in nemško pozdravno pesem. V govoru je nadalje na kratko orisal novejšo zgodovino, posebno pa zgodovino okoli državnega praznika in se pri tem razumljivo ustavil tudi pri državni pogodbi, ki je pravzaprav prinesla Avstriji ta praznik, ki se je prej imenoval „Dan zastave". V tej zvezi je tov. Kuhar tudi povedal, da so prav koroški Slovenci doprinesli svoj delež k pogodbi in da bi bil zadnji čas, da se obveznosti iz te pogodbe končno tudi izpolnijo. Povedal je tudi, da so koroški Slovenci prestali že veliko hudih časov in da se tudi v trenutnem težkem času ne mislijo ukloniti sklepu treh strank, da bi se pustili preštevati. Svoj govor je zaključil z željo, da bi vsi navzoči praznovali ta državni praznik zavestno, prav tako zavestno pa da se vsi upremo nameravanemu preštevanju z odločnim bojkotom. Številno občinstvo je izvajanje potrdilo z burnim ploskanjem.

Spored je nato nadaljeval domači moški zbor, kateremu so sledila izvajanja sosednjih zborov, zaključil pa je spet domači zbor. Poleg pevcev sta nastopila tudi tamburaški zbor in pionirska folklorna skupina Slovenskega prosvetnega društva „Zarja".

Posamezne točke je napovedoval Srienc Marijan. Naj še omenimo, da odrasla folklorna skupina ni nastopila, ker večina fantov služi vojaščino. Vsi nastopajoči, kakor tudi publika so prispevali svoj delež, da je prireditev izzvenela slovesno in kulturno. Posebno pozdravljamo tudi to, da so nekateri zbori zapeli tudi nekaj novih pesmi, kar priča o veliki prizadevnosti nastopajočih in njihovih zborovodij. To velja tudi za male folkloriste in za mogočni zbor tamburašev, katerih posebna točka je bil komad „o preštevanju" v priredbi dirigenta Hajnžiča.

Za uspelo izvedeni spored in proslavo se je na koncu zahvalil predsednik „Zarje". Spregovorila pa sta tudi predstavnik Zveze slovenskih organizacij dr. Velik, ki je čestital „Zarji" k uspeli prireditvi in poudaril pomen praznika za koroške Slovence in predstavnik prosvetnega društva Jezersko, ki je prav tako čestital in med drugim poudaril, da narod, ki ima takšno in toliko mladine, ne more umreti in ne bo umrl, pa bodi pritisk še tako močan. Tej ugotovitvi se je treba vsekakor pridružiti, saj je to tudi končni cilj in namen nege kulturnega in prosvetnega dela med našim ljudstvom.

Ne nazadnje pa je treba seveda poudariti, da je vso prireditev prevzela ena sama misel — **hočemo živeti, zato se ne bomo pustili šteti.**

Srečanje mladih varčevalcev v Dobrli vasi

Pod tem naslovom je Posojilnica v Dobrli vasi preteklo nedeljo vabila mlade varčevalce v Kulturni dom v Dobrlo vas. Vabilu dobrlovaške Posojilnice se je kljub drugim prireditvam tega dne odzvalo veliko število mladih varčevalcev in njihovih staršev tako, da je dvorana bila skoraj premajhna, kar je za prireditelja brez dvoma lep uspeh. Srečanje je bilo posvečeno svetovnemu dnevu varčevanja. Za zvestobo so mlade varčevalce, katerim je izrekel dobrodošlico predsednik dobrlovaške Posojilnice Štefan Sienčnik, obdarili s sladkarijami.

Mlade varčevalce pa niso obdarili le s piškoti, marveč so jih prireditelji obdarili tudi z lepim kulturnim sporedom. Lutkovna skupina Koroške dijaške zveze je prišla z igro „Rdeča kapica", Slovenska prosvetna zveza pa z mladinskim filmom „Pestrna". V sporedu pa so z recitacijami sodelovali tudi otroci z Dobrle vasi. Tako se je prireditev ob dnevu varčevanja v Dobrli vasi končala z lepim kulturnim praznikom. Varčevalcem so ob tej priložnosti razlagali tudi o velikem pomenu varčevanja, ki koristi tako tistemu, ki varčuje in Posojilnici, ki tako lahko pomaga z vloženim denarjem tistim, ki potrebujejo posojilo.

V Dobrli vasi pa je spregovoril tudi dr. Matevž Grilc, ki je navzoče seznanil z bojkotom koroških Slovencev v zvezi s predvidenim štetjem posebne vrste ter navzoče pozval, da sledijo obema osrednjima organizacijama, da se 14. novembra ne bodo dali preštevati oziroma, da se ne bodo zapisali kot Slovence.

Prirediteljem te uspele prireditve čestitamo, zakaj sodelovanje in skrb za mlade rojake je nadvse potrebna.

Dan spomina in opomina

V treh dneh bomo spet obhajali dan v letu, ki opominja nas žive, da se spomnimo umrlih.

Letošnje leto je bilo za našo narodno skupnost leto zelo žalostnih dogodkov, saj smo zgubili celo vrsto najprizadevnejših in uglednih sorojakov. Njihova smrt je zarezala globoke rane v telo naše narodne skupnosti, rane, ki jih bo le težko mogoče zaceliti. Naš spomin pa bo poromal seveda tudi nazaj na leta, ki smo jih skupno preživeli z našimi predniki, sorodniki in prijatelji, to je z ljudmi, s katerimi so nas povezovale sorodniške vezi in s katerimi smo gojili prijateljska čustva, torej z ljudmi, ki so nam bili najdražji.

Naš spomin bo veljal tudi vsem tistim, ki so pred nami in z nami stali v vrstah aktivnih delavcev za skupne interese in seveda tistim, ki so kot žrtve vojnih viher in nasilja omahnili na tujih tleh, zgoreli v krematorijih nacističnih taborišč ali pa bili tam zverinsko ubiti. Zlasti pa se bomo poklonili spominu junakov naših gozdov, ki so se v naših najtežjih dneh uprli krvoločnemu fašizmu in nas tako rešili suženjstva.

OBVESTILO ZKP

V okviru polaganja vencev na partizanska grobišča bo letos

osrednja počastitev

danes 29. oktobra ob 16.00 uri na pokopališču v Št. Jakobu v Rožu.

Udeležimo se te svečanosti, da počastimo spomin naših mrtvih junakov, ki so darovali življenje za svobodo v borbi proti fašizmu.

Na dan mrtvih bomo spet šli na grobove in jih okrasili s pisanim jesenskim cvetjem. Ko bomo tako stali ob grobovih ob plapolajočem siju sveč, se bomo v duhu spet pogovarjali z njimi, katerim velja naš spomin, s pokojniki, s katerimi hočemo obuditi spomine na skupno prehojeno pot.

Tako živijo naši rajni v našem spominu dalje med nami. Niso pozabljeni — ne tisti, ki jih je smrt iztrgala iz našega družinskega kroga, ne oni, ki smo jih zgubili na polju boja za boljše in pravičnejše življenje.

Dan starih v Bilčovsu

V nedeljo 24. oktobra so bili stari naše fare povabljeni na kratek vesel družabni pomenek, ki je potekal v občem zadovoljstvu. Sploh je lepa navada, da pridejo tudi starejši ljudje do svojega užitka. Vsako leto enkrat se srečajo in to priložnost izrabijo, da se spet pozdravijo in pomenijo o stvareh, ki jih najbolj zanimajo. V glavnem obujajo spomine na mlada leta, na tista leta, ko so še hodili v šolo ali na druge dogodke, ki so bili značilni za tisti čas. Prav to obujanje spominov na pretekla leta pa marsikateremu staremu človeku dobro dene, saj se pri tem tolažijo, da imajo tudi drugi težave, kar nekako olajša tegobe s katerimi so soočeni v starejših letih. Stiki z mlajšimi ljudmi so razumljivo tudi pomanjkljivi, ker imajo le-ti druge skrbi in poglede na življenje.

Na letošnjem dnevu starih se je kot ponavadi zbralo lepo število ljudi, kar pomeni, da imajo naše mamice in očetje le neko poželenje, da se srečajo s tistimi, s katerimi so preživeli mlada leta. Na teh srečanjih se brez skrbi pogovarjajo med seboj v stari naši materini besedi, katera pa na žalost v mnogih primerih nima več ali pa samo še malo prostora med mladimi.

Pobuda za organizacijo teh srečanj izhaja v veliki meri s strani našega župnika. Svoj pristanek in podporo pa je rade volje dala tudi občina. V okviru srečanja starih so sodelovala tudi številna mlada dekleta, ki so skrbela za postrežbo in seveda tudi za pripravo dobrih jedi in pijač. Za popestritev prireditve pa so skrbeli naš moški pevski zbor, ki je odlično pel, Gelica Ogris-Martič in Milica Gasser, ki sta krasno zapeli in hkrati igrali na kitari ter štiri šolarke, ki so lepo deklamirale. Za izvedbo deklamacij se je potrudila učiteljica Vera Kropivnik. Ne nazadnje je treba seveda omeniti Tomija Gasserja, ki je na posebno duhovit način zabaval naše stare in jih tako spravil v izredno dobro voljo. Spored je bil tako lepo pripravljen in izveden, da je kar prehitro minilo popoldne in s tem tudi srečanje.

Vsem, ki so sodelovali in pomagali počastiti naše starejše mamice in očete, izrekamo prisrčno hvalo z željo, da bi se še dolga leta udeleževali takšnih in podobnih prireditev.

Darovali so

Naprošeni smo bili, da objavimo naslednje obvestilo:

Po želji pokojnega g. ravnatelja Franca Aichholzerja so namesto vencev darovali v prid Združenja staršev na Zvezni gimnaziji za Slovence na konto 2768 pri Posojilnici Celovec:

gospa Erlacher, Brnca	šil.	500.—
g. Matevž Komar, Brnca	šil.	500.—
g. Anton Stober, Konatiče	šil.	300.—
družina Ciril Rudolf, Bistrica	šil.	500.—
družina dr. Zerzer, Celovec	šil.	500.—
družina Skale, Ljubljana	šil.	500.—
družina Babnik, Ljubljana	šil.	500.—
družina ing. Neuhauser, Innsbruck	šil.	200.—
družina M. Kupper, Celovec	šil.	400.—
g. Daniel Erlach, San Francisco	dolarjev	20.—

Po 500 šilingov sta darovali tudi Zveza slovenskih organizacij in Slovenska prosvetna zveza.

Prisrčna hvala darovalcem!

Slovenski filmi za naše ljudstvo

Slovenska prosvetna zveza je za letošjo jesen pripravila obširen program slovenskih in drugih filmov, ki jih že in bo predvajala pri krajevnih prosvetnih društvih. S tem bo SPZ nadaljevala s svojo tradicijo, da vsako leto poskrbi vsaj en slovenski film, ki ga prikaže rojakom širom naše zemlje. Tako so mnogim v dobrem spominu filmi kot je „Kekec", „Dolina miru", „Na Klancu", „Cvetje v jeseni" in drugi.

Vse te filmske prireditve so med našim ljudstvom našle izredno dober odmev. Film „Cvetje v jeseni" na primer je doslej videlo nad 5 tisoč ljudi, kar je vsekakor lep uspeh. Kot znano je imenovani film SPZ dala na razpolago Radiotelevizija Ljubljana, ki je v zadnjem času posnela vrsto novih slovenskih filmov. Zato se je SPZ na RTV Ljubljano obrnila s prošnjo, da ji za letošnjo jesensko oziroma zimsko prosvetno sezono da na razpolago nekaj teh filmov. RTV Ljubljana je naši osrednji kulturni organizaciji šla na roko in že dala nekaj kopij svojih filmov. Med njimi je tudi film „Kaplan Martin Čedermac", katerega je Slovenska prosvetna zveza v okviru zborovanj proti preštevanju že pričela predvajati.

„Kaplan Martin Čedermac" je prvič stekel v farni dvorani v Št. Jakobu v Rožu. Vsi, ki so to predstavo videli, so ugotovili, da kaplan Čedermac govori za nas, o naši težnji, o skrbi za naš narodni obstoj. Čeprav se zgodba, dogaja v Beneški Sloveniji, je kaplan Čedermac tudi naš, posebno v trenutni situaciji njegove besede govore naš jezik in našo odločnost za življenje. SPZ bo skrbela za to, da bo film „Kaplan Martin Čedermac" prerajžal vse naše kraje, vsako našo vas. Film bo SPZ prikazala povsod, kjer bodo to želeli, prišla bo z njim v vsako organizacijo, k vsakemu društvu.

Tako bo seveda napravila tudi z drugimi filmi, ki jih ima na razpolago. Trenutno so na voljo še filmi „Pestrna", „Solzice" in „Cvetje v jeseni". V prihodnje pa bodo na razpolago še drugi filmi poljudno znanstvene vsebine.

Slovenska prosvetna zveza se tudi sicer vključuje v akcije proti preštevanju posebne vrste in to s predvajanjem nemškega filma, ki ga je posnel dr. Gabriel pod naslovom „Protest". Film je predvajala na številnih sestankih po naših krajih.

Vsem društvom in organizacijam priporočamo, da se tozadevno obrnejo na tajništvo SPZ, da na njihove prireditve pride z enim navedenih filmov. To je glede načrtovanja filmskih predstav nujno potrebno.

Ob koncu naj še povemo, da bo Slovenska prosvetna zveza dobila tudi novi film RTV Ljubljana „Vrnitev", za katerega je scenarij napisal Janko Messner. Ob tej priložnosti naj še opozorimo, da bodo film „Vrnitev", v katerem igra glavno vlogo naš rojak Marjan Srienc, prikazali v RTV Ljubljana v ponedeljek 1. novembra 1976 ob 20. uri.

SEMINAR ZA ZAKONCE

v Domu prosvete v Tinjah. Od sobote 30. oktobra 1976 (od 15. ure) do nedelje 31. oktobra 1976 (do 17. ure).

Zanimiva razstava v Kranju

Gorenjski muzej prireja v kletni galeriji Prešernove hiše v Kranju razstavo pesniških listov koroškega pesnika Andreja Kokota. Otvoritev razstave bo nocoj ob 18. uri. Ob tej priložnosti bodo priredili tudi kratek literarni večer na katerem bo navzoč tudi avtor. Pri razstavi gre za nov način predstavitve poezije potom grafičnih listov izdelanih na vsebino pesniške izpovedi.

Slovenska prosvetna zveza v Celovcu

vabi na

PEVSKI KONCERT

v nedeljo, dne 31. oktobra 1976 ob 19.30 uri v farni dvorani v Škocijanu.

Gostuje: SLOVENSKI OKTET
Pred koncertom bo ob 17. uri na doma Valentina Hartmana v Klopinju odkritje lesene plastike „Rej pod lipo", ki jo je Slovenski oktet ob svoji 25-letnici poklonil našemu zaslužnemu zborovodji.

Ljubitelji slovenske pesmi prisrčno vabljeni!

Odbor

O dejavnosti slovenskih planincev na Koroškem

V začetku oktobra so slovensko planinsko postojanko „Kočo nad Arihovo pečjo", na povabilo naših planincev, obiskali mariborski planinci, od koder so naslednjega dne naredili skupen izlet v Krške Alpe in se ob tej priložnosti povzpeli na 2336 m visoki Königstuhl, ki predstavlja tromejo med koroško, štajersko in solnograško deželo. Ta vrh spada v družino poti prijateljstva. Pot je naše planince vodila z avtomobili skozi Dravsko dolino v dolino Liesertal do kraja Kremsbrücke. Od tod se vije nova avtomobilska cesta preko idiličnih Krških Alp v nasprotno dolino Reichenau. Med potjo so se planinci povzpeli na že omenjeni Königstuhl. Vzpon oziroma sestop s tega drugače krotkega hriba je bil tokrat povezan s silnim viharjem, ki je pošteno prepihal naše turiste, tako da so bili zelo veseli, da so dosegli prijazno gostilno Karlbad (1693 m), kjer so se okrepčali in nato nadaljevali pot skozi lepe planinske kraje in dosegli dolino v Ebene Reichenau. V tem lepem letoviškem kraju so si naši planinci v neki restavraciji pošteno okrepčali in prav po domače pokramljali o vsem tistem kar so doživeli na izletu in pa tudi o minulih srečanjih na Pohorju in na Kozjaku, kjer so skupno preživeli nekaj izredno lepih in nepozabnih trenutkov. Vsako slovo zlasti med prijatelji, ki so se zelo navezali eden na drugega, je težko. Naše planince je tolažilo to, da se bodo kmalu spet srečali. Mariborski planinci so namreč naše planince povabili na izlet v Slovenske gorice, kjer bo spet veselo snidenje.

16. in 17. oktobra je bila slikovita pokrajina Bohinj ob Bohinjskem jezeru kraj tradicionalnega srečanja planincev treh dežel — Furlanije-Julijske krajine, Koroške in Slovenije. Gostitelj tega že 12. zaporednega srečanja je bila Planinska zveza Slovenije. Kot po navadi se je srečanja udeležila tudi delegacija Slovenskega planinskega društva v Celovcu, tokrat pod vodstvom predsednika nadzornega odbora inž. Danila Kuppra.

Zbrane planince treh dežel je pozdravil predsednik PZS dr. Miha Potočnik, ki je v svojem govoru med drugim povedal, da je mesto srečanja Bohinj tisti kraj, od koder so štirje srčni ljudje pred pičlimi 200 leti (v letu 1778) prvič pristopili na vrh Triglava. Tako je hkrati že napovedal, da bodo planinci v pičlih dveh letih slovesno in masovno obhajali 200-letnico prvega pristopa. S tem dogodkom se je začela alpinistična in planinska zgodovina Triglava, o katerem je dr. Julius Kugy zapisal sledeče besede: „Triglav ni gora, Triglav je kraljestvo."

Od takrat pa do danes se je v zgodovini planinstva mnogo spremenilo. Planinstvo je postalo masovni šport, kar je ob hektiki današnjega življenja popolnoma razumljivo, saj je samo v gorah mogoče uživati svež zrak in mir. Zato tudi naključje, da so na letošnjem srečanju izbrali za glavno temo „gorske poti". Nadalje je dr. Potočnik omenil, da naj bi imela tovrstna srečanja predvsem delovni značaj, na katerih naj bi se razpravljalo in sklepalo o konkretnih gorskih problemih in programih. Dr. Potočnik je zaključil svoj govor z željo, da bi bilo bivanje med slovenskimi planinci v klasičnem Bohinju čim bolj prijetno.

Podobno srečanje, samo s to razliko, da so se na njem srečali samo Slovenski planinci treh dežel pa je bilo v soboto 23. in v nedeljo 24. oktobra v Benečiji v Italiji. Tega srečanja so se poleg zastopnikov zamejskih planinskih društev in matične dežele Slovenije udeležili tudi jugoslovanski generalni konzul Renko, predsednik Slovenske kulturno gospodarske zveze v Trstu tov. Race, glavni urednik glasila beneških Slovencev Matajur Izidor Predan in drugi predstavniki družbenega življenja.

Na slovesni večerji v hotelu Natisone v bližini Špetra je v govorih prišla do izraza želja po pospešenem utrjevanju medsebojnih stikov, ki so zlasti potrebni v boju zamejskih Slovencev za svoj narodni obstoj. Predstavniki beneških Slovencev so ob tej priložnosti izrazili veliko hvaležnost za pomoč, ki jo jim nudi matična dežela, zlasti v zadnjem času pri obnavljanju po potresih uničenih vasi. Čeprav imajo v matični deželi v Posočju sami težave z obnavljanjem, niso pozabili na nesrečnike v Benečiji, katerim pomagajo gmotno in s svojimi gradbenimi izkušnjami, ki so si jih pridobili v preteklih potresih v Jugoslaviji — v Skopju, Banja Luki in na Kozjanskem. Vsekakor so vse hiše, katere so po prvem potresu 6. maja obnovili jugoslovanski gradbinci in inženirji, po potresu v septembru ostale nepoškodovane, medtem ko so se po večini vse ostale hiše zrušile v prah. Prav tako je zanimiva in razveseljiva tudi ugotovitev, da se beneški Slovenci iz ogroženih dolin niso pustili zvabiti, da bi zapustili svoje kraje in se naselili v južnejše kraje ob morju. Kljub trdemu hribovskemu življenju vztrajajo na svoji ljubljeni zemlji in raje spet obnavljajo svoje razrušene domove.

Udeleženci tega srečanja so prišli do zaključka, da je povezava med zamejci in matično deželo tesna in plodovita in to na vseh področjih. Tako seveda tudi na področju našega boja, ko gre za obstoj Slovencev na Koroškem. V tem težkem času, z vsemi sredstvi hočejo koroške Slovence prisiliti, da bi se dali prešteti, kar odklanjamo, ker bi to pomenilo statistično smrt, smo koroški Slovenci zelo hvaležni za izraze solidarnosti, tako s strani matičnega naroda, kot s strani Slovencev v Italiji. Predsednik SPD Lubo Urbajs se je v imenu slovenskih planincev na Koroškem prisrčno zahvalil za to pomoč. Vsi navzoči na tem uspelem srečanju so bili enotnega mnenja, da so takšna in podobna srečanja potrebna in koristna in da jim bo v bodoče treba posvetiti še več pozornosti.

V okviru tega srečanja so izvedli tudi več izletov — na Matajur (1643 m) v zgodovinsko zanimivo Landarsko jamo in na Poldašnjo špico (2087 m) nad Kanalsko dolino. Zaključek uspelega srečanja je bil v Žabnici v Kanalski dolini, kjer so se naši planinci pošteno okrepčali in se nato srečni in zadovoljni vrnili na svoje domove.

KLUB MLADJE

sporoča, da so cenjenim bralcem na razpolago ponatisi (2. naklada) Mladje-dokumentation Fremde in der Heimat (po filmu Brandstallerjeve) ter klub-mladje-information a in b. Dobite jih v Naši knjigi in Mohorjevi knjigarni v Celovcu. Pismena naročila naslovite na:

Klub Mladje, A-9010 Klagenfurt/Celovec, Postfach 307

Slovensko prosvetno društvo „Košuta" v Selah

vabi na

PEVSKI KONCERT

v spomin Hermanu Veliku

v nedeljo 31. oktobra 1976 ob 13.30 uri v farni dvorani v Selah.

Gostuje:

„SLOVENSKI OKTET"

čigar petje je pokojni selski župan in narodnopolitični delavec Herman Velek nadvse ljubil.

Ljubitelje lepega petja vabimo, da pridejo v čim večjem številu.

Odbor

Minderheitenfeststellung: Konzession an Kärntens Deutsch-Nationale

Der 14. November 1976, der Tag der Minderheitenfeststellung (Volkszählung besonderer Art) steht vor der Tür. Nach Meinung deutscher Nationalisten, soll es nun den Slowenen endlich an den Kragen gehen. (Nun wird man sehen wieviele es sind!) Nach Meinung der Bundesregierung bzw. der drei Parteien wurde die Sonderzählung „notwendig" (?), um für die Erfüllung des Staatsvertrages eine „Orientierungshilfe" zu erhalten. Tatsache ist aber, und das wurde schon oft genug festgestellt, daß eben dieser Staatsvertrag **in keinem Punkt eine Minderheitenzählung für die Erfüllung des Artikels 7 verlangt oder vorsieht.** *Es ist vielmehr so, daß die Minderheitenfeststellung „notwendig" geworden ist, weil sie deutsch-nationale Kreise verbissen und seit Jahren gefordert haben, weil es einen Ortstafelsturm 1972, eine SPÖ-Niederlage 1973 (Gemeinderatswahlen) gegeben hat, weil ÖVP+FPÖ dies weidlich ausnützten, statt die Gesetzesbrecher (Ortstafelstürmer) zu verurteilen und weil durch dieses Verhalten von ÖVP und FPÖ die in Bund und Land regierende SPÖ erkennen mußte, daß es einer einschneidenden Korektur ihrer bis dahin bestehenden Minderheitenpolitik bedarf, will sie nicht auch bei zukünftigen Wahlen von erwähnten Parteien überrannt werden. So hat man sich, stets die Wählerstimmen vor Augen, zum gemeinsamen Vorgehen in der Minderheitenfrage entschlossen und diese Einmütigkeit (wäre es nur sonst in wichtigen Fragen auch so) gipfelte schließlich in dem Entschluß, die Slowenenzählung durchzuführen. SPÖ, ÖVP und FPÖ vergeben dabei sicher nichts und haben auch mit keinerlei Volkszorn zu rechnen, da sowieso nur die Slowenen und Kroaten, wenn auch gegen ihren Willen, gezählt werden sollen. Dagegen hat nämlich die Mehrheit im angeblich so toleranten und minderheitenfreundlichen" Mehrheitsvolk nichts einzuwenden und die Mehrheit hat immer recht (auch dann, wenn sie nicht recht hat). Das FPÖ-Presseorgan „Kärntner Nachrichten", zitierte, betreffend die Mehrheit, allerdings Schiller, der meinte: „Was ist die Mehrheit? Mehrheit ist der Unsinn; Verstand ist stets bei wenigen nur gewesen."*

Nun, trotzdem ist die Minderheitenfeststellung nicht mehr aufzuhalten. Allerdings haben die letzten Wochen auch gezeigt, daß man den Boykott dieser Sonderzählung fürchtet und das sollte die Slowenen in ihrer Haltung bestärken und nicht verunsichern. Ein Ergebnis von „Null" Slowenen aufgrund eines lückenlosen Boykotts, würde das übrige Österreich, vorallem aber die übrige Welt vermutlich nicht unwidersprochen zur Kenntnis nehmen. Deshalb versucht man in den letzten Wochen intensiv, die Slowenen **als Slowenen** *zu den Wahlurnen zu bringen. Deshalb stand auch der 10. Oktober 76 „ganz im Zeichen der bevorstehenden Sprachenermittlung", wurden die Feierlichkeiten zu diesem Tag zu Wählerversammlungen für die Zählung umfunktioniert. Deutsch-nationale Kreise, das zeigt sich bereits sehr deutlich, sehen in der Zählung gar eine Art Volksabstimmung à la 1920, hier Deutsche, dort Slowenen. Der 14. November, so hört man immer häufiger, wird nun endlich zeigen, wieviele Kärntner Slowenen es noch gibt. Daß es an diesem 14. November nicht um die Ermittlung der Muttersprache, sondern um das Volkstumsbekenntnis geht, beweist auch die Tatsache, daß man die sogenannten Windischen weder zu den Slowenen, noch zu den Deutschen zählen will, obwohl erwiesen ist, daß das Windisch der selbe slawische Dialekt ist, den jene Kärntner sprechen, die sich als Slowenen fühlen. Also geht es nicht um die Sprache! Und gerade deshalb und weil deutsch-nationale Kreise die Zählung praktisch erzwungen haben, sollte der 14. November 1976 nicht zeigen, wieviele Kärntner noch Slowenen sind! Man soll, da es die Situation leider verlangt, die Rechnung ohne den Wirt machen. Daher sollte diesmal, wie schon erwähnt, die Zugehörigkeit als Slowene, zur SPÖ oder ÖVP keine Rolle spielen, sondern nur die Tatsache, daß man Slowene ist und das bedeutet mit der Volksgruppe entscheiden. Laßt Euch nicht spalten! Steht noch fester zusammen als bisher! Unterstützt von deutschen Kärntnern, soll durch den Bykott auch gegen die Nachgiebigkeit von SPÖ und ÖVP gegenüber den Deutsch-Nationalen und gegen die im Lande, in Form von nationalistischen Organisationen und Gruppen, bestehende Nebenregierung protestiert werden.*

Guttenbrunner, junior
Köttmannsdorf/Kotmara vas

Slovensko prosvetno društvo „Edinost" v Pliberku

vabi na

4. DRUŠTVENI PLES

v soboto 6. novembra 1976 ob 20. uri v dvorani gostilne Schwarzl v Pliberku.

Igra ansambel

„Veseli planšarji"

Ljubitelji domače družabnosti prisrčno vabljeni!

Odbor

IVAN CANKAR 11

Zgodbe iz doline šentflorjanske

To pa zategadelj, da bi tisti patroni, ki drugače nimajo veliko opravila, malo bolj skrbeli in se brigali za svoje varovance. Meni, na priliko, meni je ime Polikarp...' Poslušala je, videla je mojo veliko zadrego, nato ni govorila več besede vso pot in tudi jaz sem molčal. Čez tri dni sem jo srečal, ko je šla s čokatim človekom, ki jo je objemal okoli pasu. Še ozrla se ni name...

Nato je šlo z mano še celo navzdol. Spoznal sem, da bi bil brezkoristen vsak napor; zato se nisem upiral več in edina moja skrb je bila, da bi se kolikor mogoče ognil zaničevanju. Tudi to je bilo težko! Plah in neroden, kakor sem bil, sem se neprestano zadeval s komolcem ob poštene ljudi, tudi tam, kjer bi čisto nič ne bilo treba. Nerodnost je izvirala iz plahosti, kakor plahost iz tenkočutnosti. Prepričan sem: če bi romal po puščavi in en sam človek še poleg mene, gotovo bi se zadel obenj, čisto gotovo bi se sprl z njim. To se pravi, dobil bi brco od njega. Zdaj je konec teh reči, zdaj se smejem, kakor se režé veselo vsi mrtveci; že vedo zakaj... Takrat pa mi ni bilo do smeha in brez sramu lahko povem, da sem jokal časih kakor ženska.

Pa ne mislite, da sem jokal zaradi udarcev! Ko sem bil še doma, v svoji ljubeznivi rojstni vasi in so me preganjali od kmeta do kmeta, je bilo moje telo vse marogasto; nisem se zmenil veliko, dasi je časih skelelo, če sem se obrnil na postelji. Ne udarec — beseda je glavno, pogled! ‚Na, Polikarp, pankrt!' To je bilo, dragi gospod župnik! Držalo se me je nekaj, prilepljeno je bilo name kakor krpa in zaradi tiste krpe vsa nadloga na svetu!... Nekega dne zapazim, da stojim na cesti ves razcapan, napol bos, neobrit in nepočesan in lačen. ‚No,' si mislim, ‚če si že na cesti, pa hajd!' In sem se napotil in sem romal do konca. Najprej brez posebnega namena, največ zategadelj, da bi se izognil ljudem. Zgodilo se je časih, da so me pobrali na cesti ter me priprli za par dni, pozneje celo za par tednov. Ustavi me orožnik, povpraša po imenu. ‚Polikarp!' — ‚Ah, glejte, Polikarp!' in mi položi težko roko na ramo. ‚Kaj ne bi malo z mano, Polikarp?' — V zaporih sem se seznanil z različnimi ljudmi, z vagabundi in tatovi. Komaj sem jim povedal svoje ime, so se me zaničevaje in osorno ogibali, časih pa so me korenito pretepli. Bog vedi, hudodelci so bili in malopridneži, pa bi bil od srca hvaležen, da bi me bili pozdravili prijazno, sprejeli me v svojo sredo...

Romal sem, romal, in polagoma se je porajala v mojem srcu lepa misel. ‚Odkod vse zlo?' sem premišljeval. ‚Kdo je tisti, ki mi je bil prilepil umazano krpo na hrbet? Če bi ga poiskal?' In ko je dozorela misel v mojem srcu, sem se napotil proti ravnemu cilju. O, dolga je bila pot, gospod župnik, dolga in polna težav! Omagoval sem že časih, bilo mi je že pri srcu, da bi legel kam in počakal smrti. Toda čudovita moč je v človeku, ki ima pred sabo tako krasen cilj. Čudovita moč in bister razum. ‚Mati,' sem si mislil, ‚ubogo dekle, me ni kaznovalo; umrla je ubožica, od same žalosti morda. Tudi oče me ni kaznoval, klatil se je ob tistem času bogvekod...' Tedaj pa se mi je nenadoma zasvetilo, kakor božje razodetje je prišlo v mojo dušo in videl sem vso preteklost, kakor v knjigi napisano. ‚No, poiščem torej tistega kujona, pobaram ga, kako in kaj!...' Tako se namenim ter se napravim; lepi jesenski dnevi so bili takrat in prijetna je bila pot. Na čevljih ni bilo več podplatov, suknjo sem izgubljal kosoma, brada mi je rasla. In vendar mi je bila pot tako lahka in veselo sem žvižgal. Zakaj imeniten je bil moj cilj...

Ob vsej radosti pa sem bil pozabil popolnoma, da sem lačen in žejen; tako sem bil navajen teh nadlog. Že se je mračilo, ko ugledam vás tam daleč pod hribom. ‚Da bi le do tja še prišel; usmili se, Bog!' Noge so mi namreč že zelo omahovale in vsakih deset korakov sem sedel na kanton. Trepalnice so mi lezle, truden sem bil in bal sem se, da zadremljem ob cesti. Tako sem se le opotekal dalje in ženska, ki me je srečala, se je razjezila nad menoj: ‚Pijanec! Klada! Bos je in raztrgan, pa se napije po nečloveško!' Debela starka je bila; šla je dalje, v naročju pa je imela otroka, novokrščenega, z belim prtom pogrnjenega... Komaj pol ure je bilo morda do vasi, jaz pa sem romal dolge ure, do svete polnoči. Zanašale so me pijane noge iz jarka v jarek, pa sem se le zmerom izkobacal. Dobro je še bilo, da je pihal rahel veter — tako me je gnal po cesti, kakor kos papirja, na to stran, na ono stran, ostavil me je nekaj časa na tleh ter me je spet vzdignil... Naposled pa sem le prišel; sam angel varuh me je vodil za roko po pravi poti. Prišel sem in sem odprl duri in sem bil vaš gost, gospod župnik..."

Tako je pripovedoval Polikarp. Nekoliko utrudila ga je dolga zgodba, obrisal si je z robcem čelo in lica ter si oplaknil usta z dolgim požirkom.

„Zdaj se vam gotovo že nekaj zdi, kakšno imenitno opravilo me je bilo spravilo na tako težavno pot. Ni vam treba prebledeti, gospod župnik, nič hudega ni bilo! Kaj bi vam mogel vzeti? Malo ur vam je še prisojenih, čemu bi vam jih kratil? Ne, vzeti vam ne morem ničesar, pač pa vam lahko dam nekaj dragocenega. Nekaj dragocenega, gospod župnik, sem vam bil prinesel s seboj od svojega dolgega romanja..."

Mirno je sedel župnik, preslišal ni besede, toda ni se zganil, ni trenil z očesom. Ko je umolknil Polikarp, je nagnil župnik glavo in je zavzdihnil iz dna duše.

„Zgôdi se po božji zapovedi!"

Polikarp se je nasmehnil neusmiljeno.

„Gospod župnik, svoje ime sem vam prinesel. Sami ste mi ga bili dali, vzemite ga! Čisto nepokvarjeno je še, prav nič obrabljeno, nič umazano..."

Župnik je sklenil roke kakor v molitev.

„Milost!"

„Eh, kaj!" se je zasmejal Polikarp. „Saj je čisto pošteno ime, čisto krščansko ime in Polikarp je bil velik svetnik!... Saj ga imate še v brevirju, v brevir ste ga bili vteknili! Le poglejte, preberite, kako lepo se glasi!"

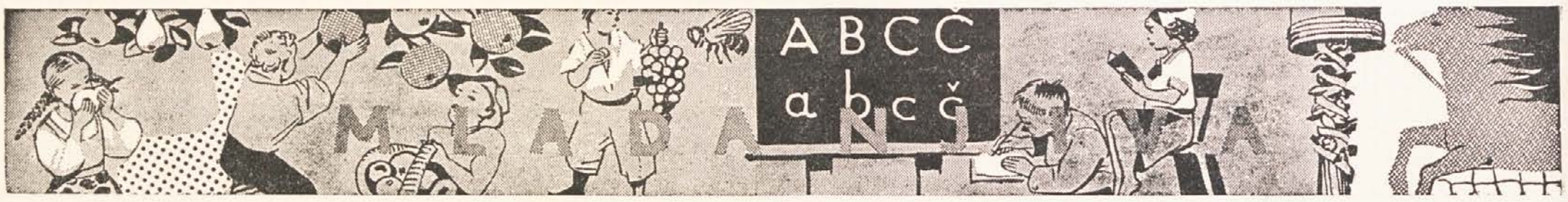

Ogrlica resnice

Nekoč je živela punčka, ki je neprestano lagala. Dolgo časa so ji starši verjeli, končno pa so spoznali, da jim hčerka laže, in od takrat ji niso več zaupali. Toda bilo jim je silno hudo in poskušali so vse, da bi odvadili punčko laganja in izmišljevanja. Slednjič sta se oče in mati odločila, da jo odpeljeta k čarovniku, ki je slovel po vsem svetu kot znamenit zdravnik za lažnivce.

Ta čarovnik je prebival v stekleni palači in skozi njene prozorne stene je neprestano opazoval vse lažnivce na svetu. Zato je takoj nagovoril lažnivkino mamo: „Vašo hčerko že dolgo opazujem in pričakoval sem, da jo pripeljete k meni. Priznati moram, da je lažnivka prve vrste, in najbrž jo bo težko ozdraviti te hude bolezni. Toda ne bojte se. Vaša hčerka naj mi samo dovoli, da ji poklonim darilce."

Pri teh besedah je čarovnik odprl zlato skrinjico in vzel iz nje dragoceno ogrlico iz bleščečih biserov. Pripel jo je punčki okoli vratu in rekel njeni materi: „Zdaj ste lahko brez skrbi. Vaša hčerka nosi s seboj zvesto čuvarko resnice." Punčka je bila čarovnikovega darila silno vesela. Že je hotela oditi, da bi ogrlico čimprej pokazala prijateljicam, tedaj pa jo je čarovnik prijel za roko in ji rekel: „Čez leto dni pridem spet po ogrlico. Do takrat je ne smeš niti za trenutek sneti z vratu. Gorje ti, če boš to poskušala!" „Oh, ničesar si bolj ne želim, kot, da bi smela obdržati ogrlico za zmeraj okrog vratu. Saj je tako lepa!" je vzkliknila punčka in se s starši poslovila od čarovnika. Ko se je lažnivka vrnila domov je takoj stekla na vrt, da bi pokazala darilo prijateljicam. Tem so bili biseri zelo všeč in spraševale so punčko, kje jih je dobila in kje je bila vse te dni, ko ni prihajala na vrt.

Zdaj je bila punčka v zadregi. Čarovnik je slovel po vsem svetu kot zdravnik za lažnivost, in če bi priznala, da so jo starši peljali k njemu, bi prijateljice takoj vedele, da je tudi ona lažnivka. Zato je odgovorila takole: „Bila sem bolna in očka mi je od veselja, da sem spet ozdravela, podaril tole lepo ogrlico."

Tedaj pa so njene prijateljice začudeno zakričale. Vsi dragoceni biseri so se namreč med punčkinim laganjem spremenili v steklene bisere.

„Da, res sem bila bolna. Zakaj pa tako kričite?" je vprašala lažnivka, ne da bi pogledala ogrlico. Ker pa se je že drugič zlagala, so se steklene kroglice spremenile v črne kamne.

Prijateljice so zavpile še bolj prestrašeno in strmele pri tem v punčkin vrat. Tedaj je tudi ona pogledala ogrlico in se hitro popravila :

„Ne, zlagala sem se. Bila sem pri čarovniku za laži." V tem trenutu je postala ogrlica spet biserna. Toda smeh prijateljic, ki so jo ujele na laži, je punčko tako ponižal, da je takoj pristavila: „Nikar se ne smejte! K čarovniku smo se peljali s kočijo, v katero je bilo vpreženih deset belih konj z zlatimi grivami! In pri čarovniku smo se gostili s tortami . . ."

Toda kakor hitro se je spet zlagala, se je ogrlica pričela daljšati in daljšati in tako je spet prisilila lažnivko da je hitro povedala po pravici. „Ne, priznam, da smo šli k čarovniku peš in ostali pri njem samo pet minut!"

Ogrlica se je takoj spet skrajšala.

„In kdo ti je podaril ogrlico?"

„Podaril mi jo je čarovnik. Ne da bi rekel besedo, mi jo je obesil okrog vratu . . ." Naprej pa punčka ni mogla več govoriti. Ogrlica se je pričela krajšati in krajšati in jo tiščati okrog vratu. „Lažeš, spet lažeš!" so zavpile prijateljice.

Da, čarovnik mi je dejal, da sem lažnivka prve vrste!" je priznala punčka in ogrlica ji je takoj prenehala stiskati vrat. Zdaj je punčka od strahu in bolečin zajokala: „Ta ogrlica je čuvarka resnice, in prav zato, ker sem lažnivka, mi jo je čarovnik obesil okrog vratu! Jaz neumnica pa sem se je tako razveselila!"

Prijateljicam se je zasmilila in skušale so jo potolažiti: „Nikar ne jokaj! Snemi ogrlico, kdo ti pa brani!"

Tedaj se je začela ogrlica divje vrteti okrog punčkinega vratu in prijateljice so zakričale: „Gotovo nam še nekaj prikrivaš!"

Tako je morala lažnivka povedati po pravici: „Čarovnik mi jo je prepovedal sneti z vratu." In ogrlica se je spet ustavila.

Kaj naj bi zdaj storila uboga lažnivka? Hočeš nočeš se je morala navaditi govoriti samo resnico. Tisti trenutek, ko se je zlagala, se je biserna ogrlica spremenila v navadne kamenčke, se daljšala in krajšala ali pa se ji je divje vrtela okrog vratu. V začetku je punčka le s težavo govorila po pravici. Sčasoma pa se je na resnico tako navadila, da je sama spoznala, kako grda bolezen je laganje. Še misliti si ni več mogla, da bi se še kdaj zlagala. Kmalu ogrlice ni več potrebovala, ker je tudi brez nje govorila samo resnico.

Čarovnik je punčko neprestano opazoval skozi steklene stene svoje palače, in ko je videl, da nič več ne laže, ji je snel ogrlico resnice, še preden je preteklo dogovorjeno leto. Potreboval jo je že za nekega drugega lažnivca.

Nepozabni grobovi

Kje nepozabni
partizanski
ste grobovi,
kje trohnite
že dolga leta nam!
Samevate nekje
brez rož, luči,
morda zeleni mah
krasiti vas želi,
gorska rožica
v bližini nam cveti,
ali gozd nad vami
kje ječi!
Umrli ste za svobodo,
a grobov ne najdemo.
Vsakemu prinesli radi
bi danes rože v spomin
lučke vam prižgali,
v srcu z vami
spoštljivo tiho
pokramljali . . .

Zaspanček

Sonce je pozno vstalo in počasi stopilo slano, ki je legla ponoči na zemljo. Bila je pozna jesen. Iz svojega skrivališča je pogledala poljska miš in ko je zagledala podlasico, je urno spet izginila v luknjo.

Sredi praznega polja je ležalo domovanje debelušastega hrčka. Še pred dnevi, ko je sonce še topleje sijalo, je mali debeluhar rad posedel pred vhodom svojega podzemeljskega bivališča.

Nekega mrzlega dne pa se je odpravil spat. Počasi je stopical po dolgem temnem hodniku, ki je zavijal vedno globlje v zemljo. Pred spanjem se je hotel še do dobrega najesti sladkih pšeničnih zrn iz zimske zaloge, ki si jo je bil pripravil poleti. Zavil je v stranski rov nad seboj. Na koncu stranskega rova je bilo zrnje. Zašumelo je, kot bi ga stresel iz mernika, ko je hrček pobrskal s šapicama po kupu zrnja; in z močnimi zobki je začel urno mleti pšenico. Črni trebušček se mu je napenjal, a prah, ki ga je dvigal, mu je počasi legel na rumenkastorjavi hrbet. Potem je pospravil smetje v prostor v bližini malega skladišča, se še nekajkrat popraskal po smrčku in odhitel po vijugastem rovu pod seboj. Tu je bila njegova spalnica, mehko postlana s tanko slamo. Zaril se je vanjo. Nekaj časa je še ril po njej, potem pa je tiho obležal. Njegovo globoko dihanje je pojemalo, hrček je zaspal zimsko spanje. Spal je in spal.

Ko so prve snežinke zaplesale po spečem polju, je le še kak dolgouhec stekel med razori in iskal pozabljene zeljne glave, ki so tu in tam še samevale po molil okroglo glavico iz luknje, se je mrzli krivec poigral z njegovimi brki. Ko mu je priplesala na črni nosek bela krpica in ga poščegetala, se je brž zavlekel polju.

Na mehkem zimskem ležišču pa se je premetaval hrček in se končno prebudil. Bil je nekoliko shujšal. Mežikajoč v temni rov se je pretegnil in sedel. Presneto je bil lačen. Dolge dneve je prespal. Vstal je in se dremavo zavlekel v glavni rov. Ko je ponazaj v rov. Okorno je oddrobil po glavnem rovu in zavil proti svojemu žitnemu skladišču. Sedel je. Oči so se mu zasvetile. Pred njim je ležal kup bledorumenih pšeničnih zrn. Zaril je gobček v sladki kupček. Luščine so letele na vse strani, hrček pa je z vedno večjo vnemo hrustal in mlel.

Počehljal se je po trebuhu in se leno splazil nazaj na svoje ležišče v spalnico. Sit je bil in zopet zaspan. Zvil se je v klobčič in se zaril v slamo, da je le črni gobček molel iz nje. Kmalu je motilo tišino v črnem rovu globoko pod zemljo, kjer je bilo sedaj toplo, le rahlo sopenje, ki pa je vedno bolj pojemalo.

Snežinke pa so kmalu pokrile travnik in polje. Snežna odeja je zakrila vhod v hrčkovo domovanje in branila burji, da se ni mogla vtihotapiti v toplo bivališče malega zaspančka.

Župnik je izvlekel iz suknje brevir in v brevirju je bil listek. Vzel ga je narahlo v roko, samo s palcem in kazalcem ter ga je ponudil preko mize Polikarpu.

„Zares, jako lepo ime je! Glej, toliko časa si ga nosil, zakaj pa se ga zdaj braniš? Saj ti je čisto vseeno! Polikarp ali Franc — kaj je ime? Ná, pa pojdi v miru!"

Polikarp je vzdignil obedve roki ter se je daleč odmaknil.

„O, gospod župnik, o, kako ste ljubeznivi! Le obdržite ime! Vam ga izročam, hranite ga in ga čuvajte! . . . Kaj pravite? Lepa krpa — poda se, takole na hrbtu prilepljena!"

In se je smejal hudobno.

„O, da bi vedeli, gospod župnik, kako lahko mi je zdaj pri srcu! In vendar je žalostno če je vesel človek šele po smrti! Kaj bi dal, da sem doživel le eno samo lepo uro, vsaj minuto! Zakaj ta posmrtna radost je kakor drevo brez sence, kakor pesem brez zvokov, kakor, recimo, človek brez imena . . . No, boljše tako nego nikakor!"

Poslednji up se je vzdignil v srcu župnikovem.

„Ampak glej, kako boš zdaj brez imena? Kaj te ne bo nič sram? Vsi drugi, ki leže tam, imajo imena, lepa poštena imena — ti pa kakor nevernik! . . ."

Premeteno se je nasmehnil Polikarp.

„Ali mislite, da sem bil tako neroden? Poglejte no malo, gospod župnik, ozrite se — kje pa je vaše ime?"

Silno se je prestrašil župnik. Poskočil je, ves se je tresel in noge so se mu opletale. Listal je najprej po brevirju, nato je pretipal suknjo, telovnik, preiskal je vso sobo in pogledal je tudi v krstni list — imena ni bilo . . . Vzdignil je roke, prijel se je za glavo in je zajokal naglas.

„Ukradel si mi ime, vrni ga!"

Polikarp se je smejal krohotoma.

„Kaj? Ali nimate imena? Saj sem vam ga bil prinesel — lepo, blagozvočno, še čisto neobrabljeno ime! Tu leži, na mizi!"

Župnika je minila vsa bojazen; udaril je s pestjo po mizi in je kričal.

„Ime daj sem! Moje staro, pošteno ime! Ali te ni sram, da kradeš še po smrti? Daj sem!"

Ne jok ne srd ni ganil Polikarpa. Vstal je izza mize, privihal si je ovratnik, ker je bilo hladno zunaj in se je odpravljal.

„Kaj? Šel bi zdaj?" je kričal župnik. „Tako ne pojdeš! Ime mi vrni, drugače ne pojdeš!"

Videl je škodoželnji, brezčutni Polikarpov obraz. Spoznal je, da izgrda ne opravi ničesar, in zato je govoril tišje, prosil je.

„Nikoli ti nisem nič hudega storil, nikoli te nisem žalil! Glej, usmili se starca, ki stoji že ob grobu! Zakaj bi mi zagrenil te maloštevilne zadnje ure? Če hočeš, postavim ti spomenik na grob, lep spomenik od marmorja; tudi rož ti nasadim na gomilo in ograjo napravim okoli . . . Daj, vrni mi ime!"

Polikarp je stal ob durih in ni izpregovoril besede; miren in hladen je bil njegov obraz. Župnik se je približal z omahujočimi koraki, sklenil je roke in je pokleknil.

„Daj, vrni mi ime!"

Zapihal je lahen veter, brez šuma so se duri odprle in zaprle.

Trudoma je vstal župnik, opotekel se je k mizi.

„Kakor je tvoja volja, o Gospod!"

Težko sopeč in z velikim naporom si je slekel suknjo; nato je poiskal šivanko in nit in si je prišil na suknjo listek. Roka se mu je tresla, solze so padale na suknjo. Naposled je bil listek prišit, prav na hrbtu, umazani krpi podoben.

„Hudo si me kaznoval, o Bog, toda veliki so moji grehi in sodba je tvoja!"

Oblekel je suknjo, pokleknil je in je prečul vso noč v solzah in molitvi.

VII

Že je sijalo sonce, ko je stopil župnik k oknu. Prelepo jutro je bilo; tenki, beli, svetlo obrobljeni oblaki so stali mirno na vzhodnem nebu. Z vrta je dišalo po zrelih jabolkih, po pokošeni travi. Na dvorišču je bilo še vse tiho, od nikoder se ni prikazal človek.

Ob oknu je slonel župnik in je mislil žalostne misli. Obraz se mu je bil zelo postaral; razoran je bil in splahnel, oči so bile globoko udrte in redki, sivi lasje so viseli v nemarnih kodrih po čelu.

„Tako lepo božje jutro! Kako bi ga bil človek vesel, da bi bilo čisto njegovo srce! Zakaj sije tako prijazno to jesensko nebo? Nič več ne sije zame! Zakaj diše tako prijetno jesenske rože, zakasnelke? Nič več ne diše zame! . . . Hudo kazen mi je poslal Bog v svoji pravičnosti in nič posvetnega ne živi več zame! . . . Kako lep je zdaj svet in ljubezni vreden, ko da ga gledam s tujimi očmi! Koliko lepega sem zamudil, ko sem imel vsega v izobilici, koliko je viselo ob potu jabolk, ki jih nisem utrgal, ker nisel bil ne žejen in ne lačen! . . . Za eno samo jabolko bi bil zdaj hvaležen, za en sam prijazen jutranji žarek! . . ."

Zazvonil je veliki zvon, slovesno se je razlegla pesem v jutro. Župnik se je prestrašil.

„Nedelja je danes in čisto sem bil pozabil . . . Treba je nastopiti to križevo pot!"

Z veliko pobožnostjo je molil jutranjo molitev, pokrižal se je in se je napravil, kakor je bil, neumit in nepočesan. Nekoliko so se mu tresle noge, tudi roka se mu je tresla, ko je odpirala duri, srce pa je bilo vdano.

„Kakor je božja volja!" so šepetale ustnice. „Bog je poslal kazen, treba je, da jo trpim radovoljno. On mi je položil križ na rame, treba je, da ga nosim do konca! Kaj bi me bilo sram ljudi? Česa bi se bal? Kdor je brez greha, naj vrže prvi kamen name!"

Odprl je duri in je stopil na stopnice. Zelo strme so se mu zdele in zelo globoke; opiral se je z roko in je šel počasi, s trdimi, neokretnimi koraki.

Tedaj je prišla iz veže kuharica; ugledala ga je na stopnicah, strmela mu je par trenotkov topo v obraz, nato je sklenila roke nad glavo, zakričala je ter pobegnila . . .

Cerkev je bila natlačena; iz daljnih krajev so bili priromali ljudje, stali so celo na stopnicah pred odprtimi vrati in vsi kori so bili polni.

(Dalje v prihodnji številki)

Izjava Slovenske akademije znanosti in umetnosti k položaju koroških Slovencev in gradiščanskih Hrvatov

Slovenska akademija znanosti in umetnosti je na zboru svojih članov akademikov in dopisnikov ter svojih znanstvenih in strokovnih sodelavcev po temeljitem pretresu položaja koroških Slovencev in gradiščanskih Hrvatov sprejela naslednjo

IZJAVO

1. Danes je splošno priznano in velja celo kot dominantno prepričanje vsega civiliziranega sveta, da gre pri manjšinskih pravicah za tiste temeljne pravice človeka, ki morajo biti vsakemu prizadetemu v celoti in brezpogojno priznane, ker je od njihove realizacije odvisna možnost uresničevanja ostalih temeljnih človekovih pravic. Mednje sodi pravica do polnovrednega oblikovanja svobodne človekove osebnosti ne glede na nacionalne in druge razlike.

To načelo je dobilo izraza v najbolj pomembnih dokumentih OZN, kot je npr. konvencija o odpravi vseh oblik rasne diskriminacije iz leta 1965, dalje v sklepnih dokumentih konferenc v Helsinkih in Colombu. Isto je izraženo v proklamacijah z mednarodnih zborovanj, ki so imela za predmet razpravljanje o manjšinskih pravicah, npr. v dokumentu seminarja Združenih narodov na Ohridu (1974).

Omenjenemu načelu v celoti nasprotuje politika avstrijske vlade, kakor se ta danes uveljavlja nasproti Slovencem in Hrvatom.

2. Slovenski narod je ponosen, da se je ohranil na svoji zemlji več kot tisoč let, čeprav so mu nemški sosedje odjedali zemljo in germanizirali slovenske ljudi s sistematičnim raznarodovanjem. Vedno se je zavedal dolžnosti, da varuje tisti svoj del, ki je ostal po zgodovinski usodi v tuji državi. To in mednarodne obveznosti Avstrije, ne pa trditev, da se Jugoslavija zavzema za slovensko in hrvaško manjšino v Avstriji, ker bi hotela odvrniti pozornost javnosti od svojih perečih notranjih težav, je velevalo Slovencem in Jugoslaviji, da se postavi v obrambo rojakov v Avstriji.

3. Znano je, da so Slovenci in Hrvatje, ki so po prvi svetovni vojni ostali v mejah republike Avstrije, morali pretrpeti vztrajno raznarodovalno nasilje in zapostavljanje, kar jim je vsiljevalo težko borbo za narodni obstoj.

To samoobrambo Slovencev in Hrvatov pa napadajo nemške nacionalne šovinistične sile baje iz strahu, da se za njo skriva nov napad na koroško deželo. To imenujejo „prastrah" in žal je bilo slišati to besedo tudi iz ust odgovornih državnikov. Geslo o prastrahu je propagandno geslo nemških šovinistov. Utemeljujejo ga s tem, da so Slovenci leta 1918—1919 ter 1945 vojaško posegli na koroško ozemlje zaradi združitve tamkajšnjih Slovencev z njihovo matično domovino. Pozabljajo pa, da je bila leta 1918 Avstro-ogrska zrušena, da ni bilo meja in da je bila dolžnost Slovencev tedaj, da koroški del Slovencev zedini s Slovenijo, tako kakor so to storili v slovenskem Podravju na Štajerskem. Leta 1945 pa je jugoslovanska vojska skupaj z zavezniki preganjala ostanke nacističnih ormad čez meje na Koroškem, kjer so že med vojno delovale partizanske enote in kjer je že takrat nacizem preganjal slovenske kmete z rodne zemlje. Zato so si Slovenci tedaj prizadevali pripojiti koroške Slovence Jugoslaviji. To je zgodovina, ki dokazuje ponos naroda, da stori svojo narodno dolžnost.

Kakšen prastrah pa naj bi bil sedaj upravičen, ko je z mednarodno pogodbo, ki jo je podpisala tudi Jugoslavija, dokončno odločeno, da ostanejo koroški Slovenci še naprej v mejah republike Avstrije. Le kakšen zlonamerni izzivač more še trditi, da namerava Jugoslavija začeti kako agresijo proti Avstriji, ko se je ravno Jugoslavija zavzemala ja obnovitev neodvisne demokratične republike Avstrije in ko je ravno Jugoslavija v skupnosti neuvrščenih držav ena od glavnih pobudnic za mir in razumevanje med narodi.

Pač pa obstaja neki drugi „strah" na slovenskem Koroškem. To je strah tamošnjih Slovencev, da bi izgubili svoj jezik in narodnost, strah, ki ga opravičujejo izkušnje stoletnega zatiranja s strani Nemcev in ga potrjuje tudi sedanje ravnanje.

V prvi avstrijski republiki je po senžermenski pogodbi prišlo prvič do mednarodne zagotovitve manjšinskih pravic, vendar zadevne določbe niso bile uresničene, marveč se je položaj Slovencev tedaj še poslabšal.

Šele ureditev manjšinskega vprašanja v republiki Avstriji po drugi svetovni vojni, ki je bila uveljavljena v avstrijski državni pogodbi, je brezpogojno in brez vsake omejitve zagotovila Slovencem in Hrvatom varstvo njihovih manjšinskih pravic. Ta pogodba je bila pravna podlaga vzpostavitve neodvisne demokratične avstrijske republike. Manjšinsko varstvo, kakor je v tej pogodbi zaobseženo, je s tem postalo tudi konstitutivna sestavina njene državne fiziognomije. Tako so torej dolžnosti in obveznosti republike Avstrije, kakor so bile statuirane v tej pogodbi, postale tudi sestavina avstrijskih brezpogojnih državnih obveznosti, kršitve teh obveznosti pa obenem tudi mednarodnopravne kršitve. To državno pogodbo je podpisala tudi Jugoslavija kot aktivna članica protifašistične koalicije, s čimer je izrazila svojo posebno zainteresiranost pri izpolnjevanju te pogodbe.

Avstrijska državna pogodba iz leta 1955 obvezuje Avstrijo, da prepove vsako akcijo in organizacijo, ki bi imela za cilj priključitev Avstrije k nemčiji (člen 4), da zatre na svojem ozemlju nacizem in vse njegove sledove (člen 9) in da prepove organizacije, ki bi imele za cilj, da odvzamejo hrvaškemu ali slovenskemu prebivalstvu njegov značaj in pravice kot narodni manjšini (člen 7, točka 5). V teh določbah se izraža načelo, da mora Avstrija zatirati nacionalistične tendence tudi v svoji notranji politiki, še preden bi mogle ogrožati druge države, in da te tendence za svojo akcijo in organizacijo ne smejo uporabljati svoboščin, ki jih uživajo drugi narodi.

Razvoj zadnjih dvajsetih let pa dokazuje, da so bile te določbe v Avstriji le deloma uresničene, najmanj pa so bile uveljavljene na Koroškem. Ta dežela je bila v Avstriji eno od glavnih žarišč nacizma, kakor dokazuje nacistični puč leta 1934, ob zlomu nacizma pa so leta 1945 prevzeli iz rok nacističnih funkcionarjev oblast predstavniki tistih političnih strank, ki na Koroškem odločajo še danes. V novi situaciji ni bilo do leta 1955 nič slišati o Heimatdienstu, organizaciji, ki ima za cilj germanizacijo koroških Slovencev in bi morala biti po določbah avstrijske državne pogodbe prepovedana. Po podpisu avstrijske državne pogodbe pa je postal Heimatdienst zopet centrala vseh akcij proti slovenski manjšini.

4. Republika Avstrija po svojih vladnih predstavnikih celo izrecno trdi, da so obveznosti iz državne pogodbe v celoti izpolnjene, ali še več, češ da so izpolnjene v večji meri, kot ji to nalaga državna pogodba. Pri tem je značilno, da se avstrijski vladni krogi zadovoljujejo samo z abstraktnim, popolnoma splošnim zatrjevanjem. Zato jih je treba vsaj čisto na kratko spomniti na dejansko stanje.

Ni odveč opozoriti, da prepoved vseh omenjenih organizacij v Avstriji ni bila nikdar izvedena in da takšne organizacije mirno nadaljujejo ohranjevanje in oživljanje etnocidne ideologije nasproti slovenski in hrvaški manjšini. V tem smislu tudi nastopajo proti manjšinskemu varstvu s težnjo, da bi ga čimbolj omejili in končno sploh spodnesli.

Ko je bil leta 1972 sprejet zakon o dvojezičnih napisih, ki je le v majhni meri uresničil določbe člena 7 točke 3 avstrijske državne pogodbe, je Heimatdienst organiziral demonstracije, pri katerih so bili uničeni dvojezični napisi, državni varnostni organi so bili pri tem le pasivno navzoči, vlada je kapitulirala in napisi so izginili. Koroški deželni glavar in predsednik koroške socialistične stranke Hans Sima je moral odstopiti, ker je pokazal nekaj razumevanja za slovenske zahteve, socialistična stranka pa se je potem sporazumela z obema drugima glavnima avstrijskima strankama za enotno nastopanje v manjšinskih vprašanjih. V nacionalističnem vzdušju, ki vlada na Koroškem, nobena od treh glavnih strank ne tvega konflikta s Heimatdienstom. To se izraža tudi v zakonih, ki jih je v juliju 1976 sprejel avstrijski parlament.

Avstrijska republika tudi ni izpolnila obveznosti glede uporabe slovenskega in hrvaškega jezika kot uradnega jezika na sodiščih in v upravnih organih. Omenjene pravice na področju sodstva in uprave so celo bistveno omejili, tako da so leta 1959 dopustili, da Slovenci lahko svoj jezik uporabljajo le v treh sodnih okrajih, in ne več v devetih kot prej. Vendar pa sedaj ne gre za enakopravno uporabo slovenskega jezika, temveč le kot dodatnega pomožnega.

Državna pogodba določa dalje v členu 7 teritorialno varstvo slovenske etnične skupine kot celote, torej ne glede na številčno omejitev. Znano sredstvo protimanjšinske politike pa obstoji v prizadevanju, da se pri štetjih prebivalstva ugotovi čim manjše število pripadnikov manjšine. To prizadevanje ima zlasti na Koroškem že skoraj stoletno tradicijo, potencirano pa se je z raznimi metodami uveljavljalo v prvi in drugi avstrijski republiki. Rezultati teh štetij bi tudi v primeru, če bi bili točni, dokazovali samo, da se na Koroškem vrši izredno hitra germanizacija, kar ni v skladu z obveznostmi Avstrije po državni pogodbi. Danes pa priznavajo celo odgovorni avstrijski državniki, da so rezultati teh štetij nezanesljivi. Posebno štetje v smislu novele k zakonu o štetjih in akcije za njihovo izvedbo, ki bi se kljub nekaterim formalnim izboljšanjem izvedle v vzdušju velikega pritiska s strani Heimatdiensta, pa so nepotrebne in v nasprotju z določbami avstrijske državne pogodbe. V tej pogodbi se govori samo o političnih in sodnih okrajih s slovenskim, hrvaškim ali mešanim prebivalstvom in se ne omenjajo številčna razmerja. Pri pogajanjih za avstrijsko državno pogodbo je bil predlog, da mora v takih okrajih živeti znatno število pripadnikov manjšine, sicer postavljen, a zavrnjen. In vendar je avstrijski zakon izključil od pravice do krajevnih napisnih tabel v slovenščini vse tiste Slovence, ki ne dosegajo 25 odstotkov prebivalstva v posameznih krajih. To je flagrantna kršitev državne pogodbe ne le za pravnika in politika, temveč za vsakega poštenega človeka.

Avstrijskim pristojnim dejavnikom je dobro znano, kje žive manjšine, za Koroško pa jih more o tem informirati njihova lastna uredba iz leta 1945, ki govori o teritoriju dvojezičnih šol. Tudi argument, da je posebno štetje le „orientacijski pripomoček", ki ni v nikaki zvezi z zakonom o etničnih skupinah in z izvajanjem avstrijske državne pogodbe, ne velja. Na podlagi sporazuma treh glavnih strank so bili zakoni sprejeti istega dne, predvideva pa se najprej posebno štetje v novembru, medtem ko bo zakon o etničnih skupinah stopil v veljavo šele 1. februarja 1977. Pri tem je popolnoma jasno, da se bo izvajanje zakona sklicevalo na rezultate posebnega štetja. Že zato pomeni posebno štetje s svojimi posledicami revizijo avstrijske državne pogodbe.

Republika Avstrija tudi ni poskrbela, da bi bile Slovencem dostopne vse vrste šol. Razen ene gimnazije in ene srednje strokovne šole, Slovenci drugih šol nimajo. Za Koroško je bila leta 1945, ko so bila vsa vprašanja prihodnosti Avstrije še odprta, sprejeta ureditev, po kateri je bilo za določeno območje odrejeno dvojezično osnovno šolstvo. Po podpisu avstrijske državne pogodbe pa je prišlo do kampanje Heimatdiensta proti tej ureditvi, ki je bila nato ukinjena leta 1958 in odtlej pouka slovenščine ne uživajo niti vsi šolarji niti šolarji s slovenskim materinim jezikom, ampak samo otroci staršev, ki to izrecno zahtevajo, to je tisti, ki se morejo ustavljati političnemu pritisku in niso gospodarsko odvisni. Na Koroškem tudi ni slovenskih otroških vrtcev. Še slabši je položaj Hrvatov na Gradiščanskem, ki npr. nimajo svoje gimnazije v smislu avstrijske državne pogodbe. Prav tako so ozemlja, kjer žive Slovenci in Hrvati, zapostavljena v gospodarskem pogledu.

V političnem pogledu se avstrijski vladni predstavniki skušajo sklicevati na najnovejšo manjšinsko zakonodajo, ki je bila v Avstriji pred kratkim sprejeta in naj bi po zatrjevanju avstrijskih vladnih predstavnikov zagotavljala Slovencem in Hrvatom v prihodnosti polni manjšinski razvoj. Pri tem pa očitno namenoma prezro, da ta zakonodaja ne daje manjšinam prav nobene z zakonom predvidene in zagotovljene manjšinske pravice. Značilno je, da je vse takoimenovano manjšinsko varstvo predvideno samo v toliki meri, kolikor bodo določile vladne uredbe. Ni treba posebej poudariti splošno znanega dejstva, da je vsaka vladna uredba po svoji strukturi in vsebini mnogo šibkejša kot zakon, saj napravlja svoje morebitne varstvene določbe popolnoma odvisne od volje vsakokratne vlade, se pravi od trenutne vladne politike. To pa dejansko pomeni, da takšno varstvo nasprotuje zakonskim ali celo ustavnim določbam, ki so v načelu edino upravičeni pravni temelj manjšinskih pravic. Namesto tega daje avstrijska republika te pravice v negotove roke vsakokratne vladne politike.

Tudi „famozne" pravice, ki naj bi bile zagotovljene slovenski in hrvaški manjšini, se pokažejo v pravi luči, če upoštevamo, da je struktura tako imenovanih manjšinskih sosvetov popolnoma odvisna od vladnih odločitev, ki sama imenuje člane sosveta, pravice sosvetov pa se izčrpujejo v edini funkciji svetovalstva. Upoštevati je treba, da je ta funkcija tako v celoti odvisna od prostega preudarka vlade in z zakonsko zagotovitvijo manjšinskih pravic nima nobene zveze. S tem se skuša zakonitim predstavnikom manjšin odvzeti njihove ligitimne pravice.

Končno naj omenimo samo še to, da se vladni organi in vse tri vodilne parlamentarne stranke, ki oblikujejo avstrijsko manjšinsko politiko, zavzemajo za „demokratično" pravico do asimilacije. To je v bistvu pravica do odpadništva, renegatstva in germanizacije, „pravica", ki so jo na Koroškem že od stare Avstrije naprej vneto pospeševali, čeprav so dejavnosti organizacij, ki bi imele tak cilj, po državni pogodbi (člen 7 točka 5) izrecno prepovedane.

Ni treba posebej poudarjati, kako je ta politika nasproti Slovencem in Hrvatom v bistvenem nasprotju z avstrijsko politiko do njene manjšine na južnem Tirolskem. Sledi torej, da avstrijska republika državne pogodbe vse do danes ni izpolnila. Nasprotno vidimo, da stalno zagovarja stališča, ki so z narodnostnimi pravicami v bistvenem protislovju in ki so predvsem izraz teženj organizacij, ki dejansko uveljavljajo nacionalno šovinistično ideologijo nasproti slovenski in hrvaški manjšini in ki po državni pogodbi nimajo mesta v republiki Avstriji. Tako nastaja v avstrijski republiki nevarnost, da bi se oblikovala žarišča za nastajanje težkih mednarodnih konfliktov, za oživljanje duha fašističnega nasilja, ki je elementarna sestavina vseh teh političnih zavzemanj, je pa tista značilnost, s katero se Slovenci in vsi drugi narodi in narodnosti SFRJ nikakor in nikdar ne bodo sprijaznili.

Zato Slovenska akademija znanosti in umetnosti v Ljubljani, ki predstavlja vrhunske znanstvene in kulturno-umetniške napore Slovencev, ki prek nje izražajo pomemben del svoje nacionalne samobitnosti, protestira proti kršitvam avstrijske državne pogodbe.

V Ljubljani, dne 11. oktobra 1976

„Summa lex, summa iniuria"

Kolikor tehtnejši je zakon, toliko hujša je kršitev

Dokument o položaju koroških Slovencev in gradiščanskih Hrvatov, kot ga predstavlja tozadevna izjava Slovenske akademije znanosti in umetnosti, ima posebno težo in veljavo. Ne le zaradi tega, ker pretehtano s pravnega in zgodovinskega vidika analizira manjšinsko politiko avstrijske vlade ter na podlagi takšne analize utemeljeno dokazuje, da gre za dejanje zoper načelo izpolnjevanja obveznosti vestno in pošteno, v dobri veri, torej ne samo za pokus, temveč za dejansko revizijo mednarodnopravnih obveznosti državne pogodbe. Dokumentu daje posebno veljavo dejstvo, da je delo najvidnejših, najuglednejših slovenskih učenjakov, članov SAZU in njihovih znanstvenih in strokovnih sodelavcev.

Teža in pomen dogajanj tega dokumenta temeljita torej na ugledu in dostojanstvu ustanove, kakršna je Akademija, institucije, ki zbira najboljše duhove kakega naroda in poseblja resnost njegove znanstvene misli pred svetom in je zanjo svojemu narodu tudi odgovorna.

Če takšna ustanova v imenu ljudstva, kateremu je dolžna ne le svoj obstoj, temveč svoj ugled, ugotavlja, da republika Avstrija s svojim ravnanjem do delov slovenskega in hrvaškega naroda krši določila državne pogodbe in s tem načenja konstitutivne pogoje svoje obnove in obstoja in če se tako utemeljeni sodbi pridružijo še vse jugoslovanske Akademije, potem gre vsekakor za dokument vrhunskega pomena — pravdorek najbolj kvalificiranega ljudskega sodnega zbora, dokument, ki ne dopušča priziva, ki presega trenutek, ko je bil zapisan, ker je obsodba zločina, ki ne zastara.

Slovenski
VESTNIK

8 — Štev. 44 (1785) Celovec, petek, 29. oktober 1976

Obnovljen spomenik . . .

(Nadaljevanje s 1. strani)

Željo po miru in sodelovanju med narodi je naglasil tudi zastopnik italijanskih partizanov Frederico Vincentini, ki se je zavzel za boljšo bodočnost, osnovano na načelih protifašistične narodnoosvobodilne borbe. To je tudi v duhu sklepov helsinške konference, ki nas obvezujejo k politiki miru in sodelovanja med narodi. „Ta politika pa bo še toliko boljša, v kolikor se bo izražala tudi v spoštovanju vseh manjšin, ki morajo biti vez med narodi in most med svobodnimi ljudmi." Zagotovil je koroškim Slovencem vso solidarnost v boju proti krivicam, ki imajo korenine v krvavem nasilju nacizma.

V imenu prvega avstrijskega partizanskega bataljona pa je spregovoril Andreas Lutenberger, ki je dejal, da je zmagovito narodnoosvobodilno gibanje v Sloveniji in Jugoslaviji vzpodbudilo protifašistični boj vseh svobodoljubnih narodov. Spomnil je na ustanovitev avstrijskega partizanskega bataljona in na njegove boje v vrstah jugoslovanskih partizanskih enot, posebno priznanje in občudovanje pa je izrekel predvsem koroškim partizanom, ki so na avstrijskih tleh začeli boj proti nacizmu. „Na ta boj — je poudaril Lutenberger — se je uradna Avstrija sklicevala pri pogajanjih za državno pogodbo. V tej pogodbi so zapisane tudi manjšinske pravice, ki pa še vedno niso uresničene, kar bi moralo pognati rdečico sramu v obraz slehernemu poštenemu Avstrijcu." Pripadnike večinskega naroda, ki se pustijo vpreči v voz Heimatdiensta, je pozval, naj premislijo, komu s tem koristijo, kajti: Problem mora biti rešen, vendar ne na podlagi ugotavljanja manjšin, ki pomeni njihovo smrt, temveč v sodelovanju z letemi; zlasti pa mora demokratični del večinskega naroda napraviti konec strašilu „prastrahu".

Po sprejetju resolucije, naslovljene na avstrijsko zvezno vlado (besedilo objavljamo na 2. strani), je uradni del prireditve izzvenel z nastopom tržaškega partizanskega zbora. Sledilo je družabno srečanje starih soborcev in prijateljev iz treh sosednih dežel, ki so obujali spomine na skupne boje in se menili o današnjih vprašanjih. Tako je srečanje minilo v duhu iskrenega tovarištva in v želji, da bi med narodi zavladalo resnično prijateljstvo in mirno sožitje, zgrajeno na temeljih dejanske enkopravnosti in medsebojnega spoštovanja. Zato namena in pomena prireditve tudi ne morejo zmanjšati tisti brezvestni pisuni, ki celo to prireditev in avstrijski državni praznik zlorabljajo, da hujskajo proti koroškim Slovencem in nesramno napadajo njihovo vodstvo. S svojim nizkotnim početjem sami postavljajo na laž svoje lastne besede o utiranju skupne poti v bodočnost.

Bojkot štetja
tudi med večinskim narodom

Spoznanje, da vsiljeni diktat preštevanja ne more privesti do rešitve manjšinskega vprašanja, vedno bolj prodira tudi med večinskim narodom. Zato se množijo protesti proti strankam, ki so se v slepi pokorščini nemškim nacionalistom in njihovim neonacističnim zaveznikom odločile za ta protimanjšinski in nedemokratični ukrep.

O tozadevnih sklepih raznih podorganizacij SPÖ smo že poročali. Zdaj pa je tudi ÖVP-jevsko usmerjena študentska zveza (ÖSU) v Linzu pozvala Avstrijce, naj se zavedajo svoje odgovornosti ter bojkotirajo štetje 14. novembra. S tem štetjem se hoče vlada samo izogniti uresničitvi pravic, ki so manjšinam zagotovljene v državni pogodbi, utemeljuje ÖSU svojo odločitev.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt - Celovec, Gasometergasse 10, tel. 32-5-50 — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec — Borovlje

Umetnik
Valentin Oman

se z nami veseli Vašega obiska v
ZVEZI SLOVENSKIH ZADRUG
Celovec, Paulitschgasse 5-7
v petek 29. oktobra 1976
od 13. do 16. ure.

V spomin na teden varčevanja 1976 Vam bo rad podpisal

KOLEDAR 1977

z reprodukcijami svojih del, ki ga je izdala
aula slovenica

Gradiščanski Hrvati
za odločen bojkot štetja

V Vulkaprodrštofu pri Železnem je imelo Hrvatsko kulturno društvo na Gradiščanskem zadnjo nedeljo svoj letni občni zbor, na katerem je razumljivo prevladovala razprava o trenutnem položaju hrvaške narodne skupnosti. Zbora se je udeležilo okoli 200 delegatov, ki so v podkrepitev že znanih stališč do raznarodovalne politike Avstrije do manjšin ponovno sprejeli soglasen sklep o bojkotiranju bližnjega štetja posebne vrste.

Na svojem zboru so gradiščanski Hrvati v celoti podprli odločne ukrepe vodstva svoje osrednje organizacije. Pri tem so poudarili, da nakane avstrijske vlade in treh parlamentarnih strank, še zlasti pa rovarjenje Robakove asimilantske skupine samo potrjujejo stopnjevanje raznarodovalne politike na Gradiščanskem.

V razpravi se je stališčem in odločitvam Hrvatskega kulturnega društva pridružil tudi predsednik Hrvatskega akademskega kluba, ki je dejal, da se hrvaška mladina, ki je na šolanju na Dunaju, prav dobro zaveda usodnih posledic avstrijske manjšinske zakonodaje in da so ji znane metode, s katerimi se v Avstriji že več kot dve desetletji izmikajo izpolnitvi določil državne pogodbe.

ŠPORTNI VESTNIK ŠPORTNI VESTNIK

● SLOVENSKI ATLETSKI KLUB NA TUJEM ŠE VEDNO NEPORAŽEN

Slovenska enajsterica je v nedeljo gostovala v Kotmari vasi in odigrala prvenstveno tekmo proti domačemu moštvu. Izgledi na uspešen nastop slovenskih fantov niso bili preveč dobri, saj so manjkali trije štandardni igralci, namreč Marjan Pandel, Janez Pandel ter Hanzi Wieser.

Toda slovenski nogometaši so dokazali, da znajo nadomestiti tudi te igralce in so zlasti v prvem polčasu popolnoma nadigrali domačine. Slovensko moštvo je namreč v prvem polčasu stalno napadalo, toda kriza napadalcev je privedla do tega, da se je prvi polčas končal brez gola, torej 0:0.

V 60. minuti pa je sodnik prisodil slovenskemu moštvu enajstmetrovko, potem ko je domač igralec podrl na tla Jožeta Ferana. Ta kotmirškemu vratarju ni pustil nobene možnosti in tako je slovensko moštvo povedlo z 1:0. Proti koncu igre, ko je že vse mislilo, da bo slovenska enajsterica zmagala, je sodnik, ki je bil ponovno popolnoma pristranski brez vzroka prisodil domačinom enajstmetrovko, ki so jo tudi izrabili. Tako se je končala igra neodločeno z rezultatom 1:1.

Ljubitelji nogometa pozor!

Slovenski atletski klub ima v nedeljo 31. oktobra 1976 ob 14.30 uri na igrišču ob Košatovi cesti v gosteh enajsterico iz Št. Štefana v Labotski dolini.

Ob 12.30 uri pa se bosta na istem igrišču pomerili rezervni enajsterici obeh klubov.

Pridite v obilnem številu na tekme slovenskih moštev.

● SAK II IZGUBIL VISOKO Z REZULTATOM 1:6

Rezervno moštvo je s samo sedmimi igralci nastopilo proti drugemu moštvu iz Kotmare vasi in gladko podleglo. Domačini so lahko zmagali z 6:1. Častni gol za SAK II je dal Šmid.

● MLADINCI ZAKLJUČILI JESENSKO PRVENSTVO Z IZKUPIČKOM ENE SAME TOČKE

Mladinska enajsterica je odigrala zadnjo tekmo v jesenskem prvenstvu v Wolfsbergu proti ATSV-u in jo izgubila z rezultatom 1:2.

Slovenski fantje so sicer povedli z 1:0, vendar tega rezultata niso mogli držati. Izkazalo se je v vseh tekmah jeseni, da slovenski mladinci nič nimajo iskati v tej skupini, ker so enostavno preslabi. Gol v Wolfsbergu je dal Sadjak.

Moštvo je igralo v sledeči postavi: Gregorič M., Bricman, Gregorič A., Dlopst, Domej; Wieser M., Velik, Perč; Wieser F., Sadjak.

V soboto 30. oktobra 1976 bo v Št. Vidu ob Glini RALLYE-CROSS z mednarodno zasedbo, na katerem nastopa tudi naš rojak mladi Walter Juvan iz Nonče vasi pri Pliberku.

RADIO — TELEVIZIJA

SLOVENSKE ODDAJE RADIA CELOVEC

SOBOTA, 30. 10.: 9.45 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

NEDELJA, 31. 10.: 7.05 Duhovni nagovor — Po vaši želji.

PONEDELJEK, 1. 11.: 7.05 Duhovni nagovor — Komorna glasba.

TOREK, 2. 11.: 9.30 Za našo vas — 13.45 Dnevnik — Šport — Komorna glasba.

SREDA, 3. 11.: 13.45 Dnevnik — Minute z . . . — Cerkev in svet.

ČETRTEK, 4. 11.: 13.45 Dnevnik — Pravni nasveti za vsakogar — Iz slovenske literarne zakladnice.

PETEK, 5. 11.: 13.45 Dnevnik — Ljudske pesmi — Dr. A. Feinig: Hišna, ledinska in krajevna imena v Rožu.

JUGOSLAVIJA

SOBOTA, 30. 10.: 10.00 Šolska oddaja — 15.55 Nogomet — 17.50 Glasbena oddaja — 18.05 Obzornik — 18.25 Šolanje Toma Browna — 19.30 Dnevnik — 19.50 Tedenski zunajepolitični komentar — 20.00 Žehtnik — 20.30 Moda za vas — 20.40 Krik in bes — 22.30 Dnevnik — 22.50 625.

NEDELJA, 31. 10.: 8.05 Poročila — 8.10 Čez tri gore — 8.40 625 — 9.20 Salaš v malem ritu — 10.20 Otroška matineja — 11.30 Kmetijska oddaja — 12.15 Poročila — Nedeljsko popoldne — 16.30 Košarka — 18.25 Siva obala — 19.30 Dnevnik — 19.50 Tedenski gospodarski komentar — 20.00 Beograjske povesti — 20.55 Titovo Užice — 21.40 Dnevnik — 21.55 Športni pregled — 22.25 Nogomet Partizan : Dinamo.

PONEDELJEK, 1. 11.: 17.30 Žuželke — 17.55 Obzornik — 18.15 Nega bolnika — 18.45 Žalna glasba — 19.00 Adaggio — 19.30 Dnevnik — 20.00 Vrnitev — 21.05 Kulturne diagonale — 21.45 Memento mori — 22.15 Dnevnik.

TOREK, 2. 11.: 8.10 Šolska oddaja — 17.15 Vrtec na obisku — 17.30 Pavel v akciji — 18.00 Obzornik — 18.15 Ne prezrite — 18.45 Trim test — 19.30 Dnevnik — 20.00 Mednarodna obzorja — 20.55 Pustolovski Simplicissimus — 21.55 Dnevnik.

SREDA, 3. 11.: 8.10 Šolska oddaja — 17.05 Dedek ježek — 17.20 Ruski muzeji — 17.50 Obzornik — 18.05 Po poteh življenja Zofke Kvedrove — 18.45 Glasbeni amaterji — 19.30 Dnevnik — 20.00 Rdeče jabolko — 21.20 Miniature — 21.40 Dnevnik.

ČETRTEK, 4. 11.: 8.10 Šolska oddaja — 17.20 Beli delfin — 17.40 Obzornik — 17.55 Izumirajoči svet — 18.45 Odprava zelenega zmaja — 19.30 Dnevnik — 20.00 Brontejevi iz Hawortha — 20.55 Sam in kako na oddih — 21.05 Čas, ki živi — 21.35 Portret Dubravke Tomšič-Srebotnjakove — 22.05 Dnevnik.

PETEK, 5. 11.: 8.10 Šolska oddaja — 17.10 Križem kražem — 17.20 Pisani svet — 17.55 Obzornik — 18.10 Zbori sveta — 18.45 Socialistično samoupravljanje — 19.30 Dnevnik — 19.55 Tedenski notranjepolitični komentar — 20.05 Vzpon in padec Žike Proje — 20.40 Italijanski fašizem — 21.30 Buldožer — 22.40 Dnevnik.

14. novembra se ne bomo zapisali za Slovence!

Izbrali bomo eno izmed naslednjih možnosti bojkota:

- **Zapisali bomo drug jezik**
- **Glasovali bomo neveljavno**
- **Oddali bomo prazno glasovnico**
- **Oddali bomo prazno kuverto**
- **Ostali bomo sploh doma**